

LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJOS
2019 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2020
Vilnius

TURINYS

VADOVO ŽODIS	3
I SKYRIUS. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS	4
PIRMASIS SKIRSNIS. KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ	4
ANTRASIS SKIRSNIS. STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS	6
1 strateginis tikslas: PRIEINAMUMAS ir DALYVAVIMAS	6
2 strateginis tikslas: SĄLYGOS	19
II SKYRIUS. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS	23
2.1. kryptis. <i>Darnios ir kūrybingos asmenybės ugdymas kultūros, meno ir švietimo priemonėmis, kuriant darnią pilietinę visuomenę ir veiksmingą darbo rinką</i>	<i>23</i>
2.3. kryptis. <i>Kultūros, švietimo ir mokslo institucijų tinklo, karjeros ir finansavimo sistemų pertvarka</i>	<i>24</i>
2.4. kryptis. <i>Kultūros paslaugų prieinamumo didinimas visoje Lietuvoje</i>	<i>26</i>
5.3. kryptis. <i>Pilietiškumo ugdymas, pilietinių galių ir žmogaus teisių apsaugos stiprinimas</i>	<i>30</i>

VADOVO ŽODIS

Įgyvendinant kultūros ministro valdymo sričių misiją puoselėti atvirą Lietuvos kultūrą, kūrybinį potencialą, siekiant valstybės ir visuomenės gerovės, 2019 m. buvo pasiekta puikių rezultatų.

2019 m. pirmą kartą parengtas Kultūros politikos pagrindų įstatymo projektas, kurio kultūros bendruomenė neturėjo 30 metų. Nauju įstatymu siekiame įtvirtinti valstybės įsipareigojimą kultūrai ir užtikrinti sistemingą kultūros politikos įgyvendinimą. Galime pasidžiaugti ir praėjusiais metais **patvirtinta Lietuvos kultūros politikos strategija**. Joje iškeliamos svarbiausios dabartinės Lietuvos kultūros sektoriaus problemos, iššūkiai, sisteminiai poreikiai, užduotys ir reikalingi pokyčiai iki 2030 m., siekiant įtraukia kultūra prisidėti prie darnios visuomenės ir gerovės kūrimo.

Pasiekti efektyvų valdymą kultūros sektoriuje ir pagerinti sąlygas kultūros plėtrai galima tik turint tinkamai subalansuotus finansinius ir žmogiškuosius išteklius. Formuojant 2020 m. valstybės biudžetą pavyko pasiekti, kad kultūros ir meno darbuotojų atlyginimai papildomai didėtų vidutiniškai 10 proc., neskaičiuojant atlyginimų augimo dėl taikomų kompleksinių priemonių, sudarančių sąlygas darbo užmokestį didinti visiems darbuotojams. Sveikintina, kad prie kultūros ir meno darbuotojų atlyginimo didinimo solidariai sava dalimi prisideda ir šalies savivaldybės. Tačiau taip pat pažymėtina, kad kultūros ir meno darbuotojų vidutinis darbo užmokestis vis dar yra vienas mažiausių tiek Lietuvoje, tiek visoje ES, todėl jų darbo užmokesčio didinimo klausimas išlieka ypač aktualus ir ateityje.

Ir toliau nuosekliai atnaujinama kultūros įstaigų infrastruktūra, investicijas nukreipiant ten, kur jos sukuria maksimalią naudą visuomenei ir atitinka tikslinių grupių lūkesčius bei poreikius. 2019 m. didinant kultūros paslaugų prieinamumą atnaujinta Lietuvos nacionalinės filharmonijos salė, Valstybinis jaunimo teatras, modernizuotas Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus viešosios bibliotekos pastatų rytinis korpusas, atlikti Kauno Šv. apaštalų Petro ir Povilo arkikatedros bazilikos remonto ir restauracijos darbai bei kiti kultūros įstaigų infrastruktūros atnaujinimo projektai įvairiose Lietuvos savivaldybėse. Taip pat paminėtina, kad inicijuojant Nacionalinės koncertų salės statybą 2019 m. išrinkta projekto architektūrinė idėja ir suplanuotas finansavimas jos įgyvendinimui.

Džiaugiamės sėkmingai plėtojama Kultūros paso, nemokamo muziejų lankymo ir Tolygios kultūrinės raidos įgyvendinimo regionuose projektais, kurie 2019 m. reikšmingai prisidėjo prie aktyvesnio visuomenės dalyvavimo kultūros ir meno veiklose. Siekiame dalyvavimą kultūroje paversti sąmoningu kūrybiškumo ugdymo bei turiningo laisvalaikio pasirinkimu.

Džiaugiamės aukštais Lietuvos kultūros laimėjimais ir mūsų kultūrinio potencialo pripažinimu tarptautiniu mastu: 2019 m. Venecijos šiuolaikinio meno bienalėje Lietuvos kūrybinė grupė laimėjo „Auksinį liūtą“ už nacionaliniame paviljone pristatytą operą-performansą „Saulė ir jūra“, dokumentinio filmo „Laiko tiltai“ kūrėjai Šanchajaus tarptautiniame kino festivalyje laimėjo „Auksinės taurės“ apdovanojimą, o sopranas Asmik Grigorian tarptautinių operos apdovanojimų ceremonijoje pripažinta geriausia metų operos soliste. Šiems kūrėjams **2019 m. pirmą kartą įteiktos Kultūros ministerijos premijos už gautus svarbiausius tarptautinius apdovanojimus kultūros srityje.**

I SKYRIUS

STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

PIRMASIS SKIRSNIS

KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ

Svarbiausi išoriniai pokyčiai, turėję įtaką kultūros ministro valdymo sričių strateginio veiklos plano įgyvendinimui:

Ekonominiai ir socialiniai veiksniai:

Valstybės biudžeto asignavimai, skiriami Kultūros ministerijai, 2019 m. didėjo 40 mln. eurų (24 proc.), lyginant su 2018 m. (2018 m. – 168 mln. eurų, 2019 m. – 208 mln. eurų). Tačiau verta pažymėti, kad didžiaja dalimi finansavimas didėjo dėl pastaraisiais metais skirtų didesnių ES lėšų apimčių, kurias buvo planuota panaudoti įsibėgėjant kultūros infrastruktūros modernizavimo ir paveldo aktualizavimo projektų įgyvendinimui, tačiau dėl užsitęsusių kompleksinių investicijų planavimo, techninės dokumentacijos rengimo ir viešųjų pirkimų procedūrų bei papildomų tyrimų poreikio kultūros paveldo objektuose atradus vertingųjų savybių, dalies projektų įgyvendinimas nukeltas į kitus metus. Atitinkamai dalies 2019 m. suplanuotų ES lėšų nepavyko panaudoti – tai numatyta padaryti 2020 ir vėlesniais metais.

Kultūros ministerijos 2019 m. biudžetas didėjo ir dėl Kultūros rėmimo fondo didėjimo pagal fondo įstatyme įtvirtintą formulę, taip pat skirtas papildomas finansavimas pasirengti Europos kultūros sostinės renginiams Kaune bei siekiant didinti kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokestį – tai ypač svarbus žingsnis, nes kultūros ir meno darbuotojų atlyginimai yra vieni mažiausių tiek Lietuvoje, tiek ES.

Būtina įvertinti ir tai, kad daugiau nei pusė viešajame sektoriuje dirbančių kultūros ir meno darbuotojų dirba savivaldybių įstaigose, o kultūros paslaugų teikimas yra savarankiškoji vietos savivaldos funkcija. Siekiant užtikrinti nuoseklų kultūros ir meno darbuotojų atlyginimų didėjimą ir savivaldybėse, 2018 m. pabaigoje buvo pasirašytas memorandumas su savivaldybių atstovais dėl bendradarbiavimo siekiant didinti savivaldybių kultūros ir meno darbuotojų darbo apmokėjimą, kuriuo vadovaujantis savivaldybės 2019 m. skyrė 2,9 mln. eurų papildomą finansavimą savivaldybių kultūros įstaigų kultūros ir meno darbuotojų atlyginimams didinti.

Nors 2019 m., taip pat ir 2020 m. buvo skirti papildomi valstybės biudžeto asignavimai kultūros ir meno darbuotojų atlyginimams didinti, tačiau skiriamo lėšos yra sąlyginai mažos, o nepakankamas kultūros darbuotojų darbo užmokestis išlieka vienu didžiausių iššūkių (viešojo sektoriaus kultūros darbuotojų vidutinis darbo užmokestis sudaro tik 76 proc. šalies viešojo sektoriaus vidurkio). Žemas kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokestis nepatraukia jaunų, kvalifikuotų kultūros ir meno darbuotojų į viešąjį kultūros sektorių, o tai sietina su kylančiais iššūkiais užtikrinant kokybišką kultūros paslaugų prieinamumą ir tolygumą.

Taip pat vienu didžiausių iššūkių kultūros ministro valdymo srities įstaigoms 2019 m. buvo sprendimas sumažinti bazinį finansavimą prekėms ir paslaugoms įsigyti, nors kultūros įstaigos ir taip junta prekių ir paslaugų kainų didėjimą, kurį lemia infliacija. Dar stipriau bazinio finansavimo mažinimą pajuto tos įstaigos, kurios vykdė rekonstrukcijos projektus ir neturėjo galimybių užsidirbti lėšų veiklai kaip įprasta. Įvertinus šio sprendimo sukeltus padarinius ir įrodžius minimalius bazinius kultūros įstaigų finansavimo poreikius, formuojant 2020 m. valstybės biudžetą pavyko pasiekti, kad būtų skirtas finansavimas atstatyti bazinio finansavimo sumažinimą 2019 m.

Iššūkiu ir toliau išlieka Gedimino kalno sisteminga tvarkyba ir ilgalaikis stabilizavimas. Nepaisant šiuo metu stabilios Gedimino kalno būklės, išlieka rizika dėl meteorologinio poveikio kalno būklei, todėl, kol nebus pradėti Gedimino kalno tvarkymo darbai pagal šiuo metu rengiamą viso Gedimino kalno tvarkybos projektą, valstybės lygio ekstremali situacija nėra atšaukta. 2020 m. turi būti užbaigti viso Gedimino kalno tvarkybos projektavimo darbai bei pradėti tvarkomieji statybos darbai, užtikrinant ilgalaikį Gedimino kalno ir Aukštutinės pilies statinių liekanų stabilumą.

Politiniai ir teisiniai veiksniai

Nors 2019 m. buvo patvirtinta Lietuvos kultūros politikos strategija ir pirmą kartą per 30 metų parengtas Kultūros politikos pagrindų įstatymas, kultūros strateginio vaidmens valstybės politikoje

įtvirtinimas teisėkūros priemonėmis vis dar išlieka vienu didžiausiu politiniu įsipareigojimu.

Nuosekliai laikomės nuomonės, kad strateginiai kultūros srities dokumentai turėtų būti rengiami ir aktualūs klausimai sprendžiami vykdant atvirą ir išsamią diskusiją su kultūros bendruomene, todėl 2019 m. sustiprinome bendradarbiavimą su kultūros bendruomene diskutuojant kultūros politikos ateities klausimais. Svarbiausiais kultūros politikos klausimais vykdėme plačias ir atviras viešąsias konsultacijas – aktyviai diskutavome su kultūros bendruomene ir kitomis suinteresuotomis šalimis tobulindami Lietuvos kultūros politikos strategiją, rengdami Integralaus kultūros paveldo apsaugos politikos modelį ir Kultūros politikos pagrindų įstatymo projektą. Pastarojo dokumento svarstymai numatyti 2020 m. Seimo pavasario sesijoje. Nuo bendrų politinių sprendimų ir sutarimo su Seimu priklausys, ar šis įstatymas pirmą kartą nepriklausomos Lietuvos istorijoje bus priimtas, taip įtvirtindamas valstybės įsipareigojimą kultūrai.

2019 m. aktyviai dalyvavome ir atstovavome kultūros sektoriui rengdami svarbiausius naujo laikotarpio valstybės ilgalaikio planavimo dokumentus – Nacionalinį pažangos planą, Lietuvos teritorijos bendrąjį planą, 2021–2027 m. ES finansinio periodo planavimo dokumentus. Nuosekliai laikomės pozicijos, kad bendrosios kultūros politikos nuostatos, principai ir prioritetai turi būti harmoningai atspindėti visuose šiuose dokumentuose.

ANTRASIS SKIRSNIS STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1 strateginis tikslas:

P R I E I N A M U M A S ir D A L Y V A V I M A S.

Didinti kultūros prieinamumą ir visuomenės dalyvavimą kultūroje, skatinant kultūros raiškos įvairovę bei plėtojant aukštos kokybės kultūros paslaugas

Aktyvus dalyvavimas kultūroje skatina kūrybingumą, kuris tiek Lietuvoje, tiek Europos Sąjungos šalyse vis plačiau pripažįstamas svariausiu modernios visuomenės ir šalies pažangos veiksmu.

Pirmuoju strateginiu tikslu siekiama užtikrinti nacionalinės kultūros gyvybingumą, saugumą, kokybiškos informacijos prieinamumą visuomenei, sudaryti sąlygas žmogui stiprinti gebėjimus suvokti vykstančius procesus, prisitaikyti prie šiuolaikinio gyvenimo pokyčių, lavinti kritinį mąstymą. Tokia politika siekiama telkti visuomenę, suteikti jai bendrų vertybių, padėti atpažinti bendrus tapatumo bruožus, skatinti kūrybą ir jos sklaidą Lietuvoje ir užsienyje.

Pirmajam strateginiam tikslui įgyvendinti parengtos ir vykdytos 3 programos (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančių programų ir atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Progra- mos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. eurų)			
		Asignavimų planas	Asignavimų planas*, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
01-07	Meno kūrybos plėtra, kūrybinio potencialo stiprinimas, kultūros žinomumo didinimas	41600	43490	42622	98
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		-	-	-	-
01-08	Informacijos išteklių visuomenei plėtra, istorinės atminties, tradicijų, kultūros paveldo apsauga ir aktualizavimas	78039	84392	58212	69
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		37414	37414	17218	46
01-09	Kultūros rėmimo fondas	19671	21201	19113	90
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		-	-	-	-

* 01-09 programos patikslintame asignavimų plane asignavimai didėjo 8 proc. lyginant su asignavimais, nurodytais patvirtintame plane, nes buvo įkeltos 2018 m. viršplaninės pajamų iš mokesčių lėšos pagal Kultūros rėmimo fondo įstatyme numatytą galimybę nepanaudotus praėjusių metų asignavimus įkelti einamaisiais metais. Asignavimų nepanaudojimas susijęs su projektų įgyvendinimu metų sandūroje.

** 01-08 programos asignavimų panaudojimo nuokrypiai susidarė dėl nepanaudotų pavaldžių biudžetinių įstaigų pajamų įmokų likučių, kurie persikelia į 2020 metus (tai sąlygoja asignavimų plano patikslinimą ir įvykdymą) ir mažiau nei planuota panaudotų 2014–2020 metų ES fondų investicijų lėšų: kompleksinių investicijų vėlavimas (ilgos procedūros, siekiant gauti finansavimą pastatų energinio efektyvumo priemonėms įgyvendinti), užsitęsios techninės dokumentacijos rengimo ir viešųjų pirkimų procedūros, papildomų tyrimų poreikis kultūros paveldo objektuose dėl atrastų vertingųjų savybių – tai nuo Kultūros ministerijos nepriklausančios aplinkybės.

Pirmojo strateginio tikslo pažangai matuoti nustatyti šie efekto vertinimo kriterijai:

E-01-01: Visuomenės narių, kurie linkę dalyvauti kultūrinėje meninėje veikloje, dalis (proc.)

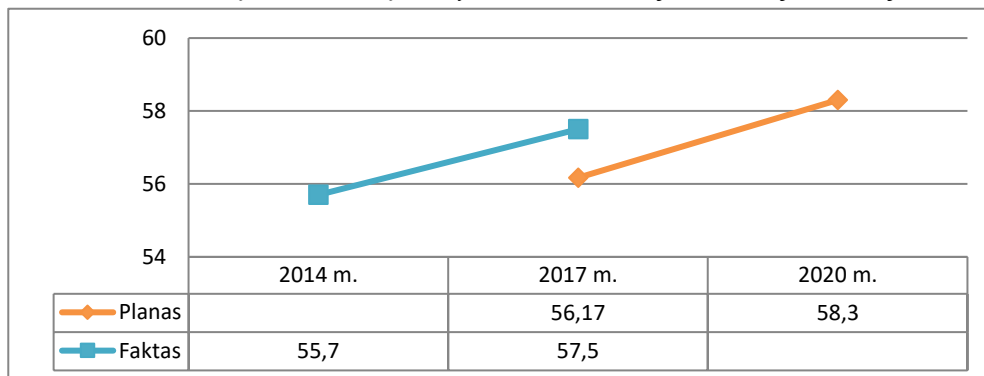
E-01-02: Kultūros produkcijos / paslaugų vartojimo lygis (proc.)

E-01-03: Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu (proc.)

E-01-04: Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų kokybe (proc.)

Atsižvelgiant į 2017 m. atlikto tyrimo¹ „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“ rezultatus, kurie parodė, kad **dalyvavimas ir ketinimas dalyvauti kultūrinėje meninėje veikloje šalyje auga, ypač regionuose** (mažuose miesteliuose ir kaimuose), galima daryti prielaidą, kad vykdomos iniciatyvos – nemokamas muziejų lankymas, tolygios kultūrinės raidos modelio įgyvendinimas regionuose, kultūros pasas – prisideda prie aktyvesnio visuomenės dalyvavimo kultūrinėje meninėje veikloje ir 2020 m. numatytas tikslas (58,3 proc.) turėtų būti pasiektas.

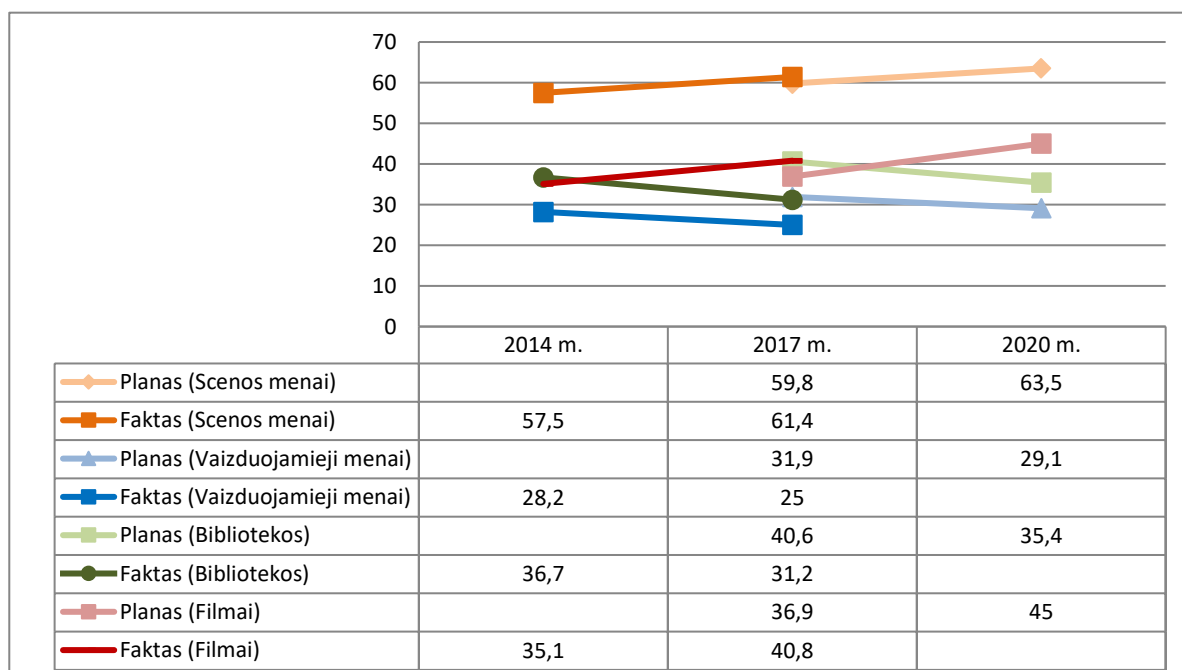
1 pav. Visuomenės narių, kurie linkę² dalyvauti kultūrinėje meninėje veikloje, dalis, proc.

Duomenų šaltinis – 2017 m. atliktas tyrimas „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“

Taip pat tyrimo rezultatai atskleidė, kad **nors vieną kultūros produktą vartoja visi Lietuvos gyventojai** (99,8 proc.). Pastebimas kultūros vartojimo persikėlimas į virtualią erdvę, išaugęs scenos meno paslaugų (3,9 proc.) ir filmų produkcijos (5,7 proc.) vartojimas lyginant 2017 m. atlikto tyrimo duomenis su 2014 m., iš esmės nepakito viešųjų bibliotekų ir neženkliai sumažėjo vaizduojamųjų menų paslaugų vartojimas. Nors gyventojų vertinimu scenos meno paslaugos sunkiau prieinamos, tačiau jų vartojimas yra sąlyginai aukštas. Kitokia tendencija pastebima dėl kino filmų – jų tiek prieinamumas, tiek vartojimas reikšmingai auga. Įvertinus pradėtas taikyti ir numatomas taikyti intervencijas (kultūros paslaugų mobilumas, paslaugų tolygumo ir kokybės užtikrinimas, ypač savivaldybių lygmenyje, paslaugų bei infrastruktūros modernizavimas ir aktualizavimas ir kt.), tikimasi, kad kultūros paslaugų prieinamumas didės ir kultūros paslaugų vartojimo numatyti tikslai 2020 m. bus pasiekti.

2 pav. Kultūros produkcijos / paslaugų vartojimo lygis, proc.

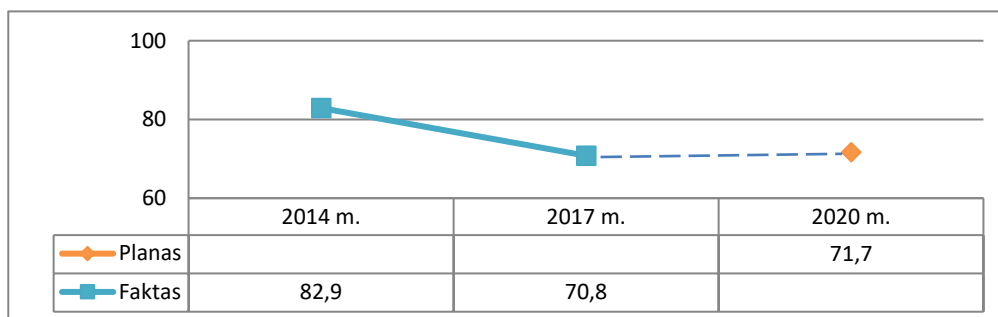
Duomenų šaltinis – 2017 m. atliktas tyrimas „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“

¹ Tyrimas „Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis“ atliekamas kas trejus metus, pirmą kartą atliktas 2014 m., pakartotinai – 2017 m., todėl 2019 m. faktinės reikšmės nenurodomos. Šiuo metu pradėtos tyrimo viešojo pirkimo procedūros ir aktualios faktinės rodiklio reikšmės paaiškės tik 2020 metų viduryje.

² „Linkę“ – jau dalyvauja arba yra linkę dalyvauti.

Tyrimo duomenimis, **kultūros prieinamumas 2014–2017 m. laikotarpiu gyventojams sumažėjo 12,1 proc.** Tikslingai įgyvendinamos tokios iniciatyvos kaip Profesionalaus scenos meno mobilumo programa, kultūros pasas, nemokamas muziejų lankymas, tolygios kultūrinės raidos modelio įgyvendinimas regionuose, kultūros infrastruktūros atnaujinimas ir kt. gerina kultūros prieinamumą. Manome, kad, nuosekliai plėtojant šias bei kuriant kitas į kultūros prieinamumą nukreiptas iniciatyvas, gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu didėja – tai objektyviai galėsime įvertinti 2020 m. vasarą, išanalizavę naujausius gyventojų nuomonės tyrimo duomenis.

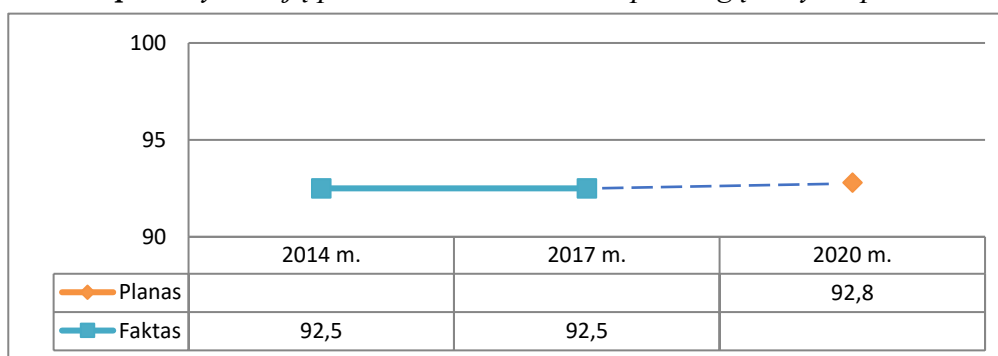
3 pav. Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų prieinamumu, proc.

Duomenų šaltinis – 2017 m. atliktas tyrimas „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“

Atsižvelgiant į tyrimo rezultatus, konstatuotina, kad **po didelio kultūros paslaugų kokybės pagerėjimo 2014 m. situacija stabilizavosi, t. y. didžioji dalis gyventojų kultūros paslaugų kokybę vertina kaip nepakitusią**; kultūros paslaugų kokybės pagerėjimą ar pablogėjimą nurodo gerokai mažesnės gyventojų grupės. Tikimės, kad kryptingai vykdomas kokybiškų kultūros paslaugų plėtros skatinimas, taip pat kultūros paslaugų kokybės atotrūkio tarp centro ir periferijos visoje Lietuvos teritorijoje mažinimas bei Lietuvos kultūros įstaigų tinklo infrastruktūros nuoseklus modernizavimas, gerinant viešąsias kultūros paslaugas teikiančių įstaigų valdymą, prisidės išlaikant itin aukštą gyventojų pasitenkinimo kultūros paslaugomis kokybės vertinimą. Išliekant esamoms tendencijoms, 2020 m. numatytas tikslas (92,8 proc.) turėtų būti pasiektas.

4 pav. Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų kokybe, proc.

Duomenų šaltinis – 2017 m. atliktas tyrimas „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“

Ministerijos atliktų darbų ir šiems darbams atlikti skirtų lėšų panaudojimo įtaką efekto vertinimo kriterijų reikšmių pasiekimui trumpuoju laikotarpiu sunku įvertinti. Šių vertinimo kriterijų reikšmės matuojamos kas trejus metus, atitinkamai 2020 m. pab. bus galima objektyviai konstatuoti ryšį tarp per trejus metus nuveiktų darbų bei investuotų lėšų ir pasiektų vertinimo kriterijų reikšmių.

2019 M. SVARBIAUSI PASIEKTI VEIKLOS REZULTATAI IR ATLIKTI DARBAI

Skatinamas ir puoselėjamas profesionalus menas

Scenos meno plėtra

Lietuvos teatruose ir koncertinėse įstaigose 2019 m. apsilankė daugiau nei 1,2 mln. žiūrovų ir klausytojų. Lyginant su 2018 m., lankytojų ir žiūrovų skaičius iš esmės išliko stabilus. Tačiau pažymėtina, kad 2019 m. buvo sudėtingi 6 valstybiniais teatrams ir Lietuvos nacionalinei filharmonijai, kai pastatus ir (ar) žiūrovų sales jų modernizavimo metu teko perduoti rangovams.

Siekiant užtikrinti nacionalinių ir valstybinių scenos meno įstaigų veiklą, kai vykdomi jų salių rekonstrukcijos projektai, 2019 m. buvo patvirtinta [Nacionalinių ir valstybinių teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybinės veiklos išlaidų, atsiradusių dėl salių atnaujinimo \(modernizavimo\), kompensavimo tvarka](#), kuria vadovaujantis salių rekonstrukcijas atliekančioms scenos meno įstaigoms buvo papildomai skirta daugiau nei 300 tūkst. eurų. Šios lėšos užtikrino galimybę įstaigoms pristatyti savo kūrinius Lietuvoje ir užsienyje – įstaigos valdomų salių atnaujinimo metu nuomojo kitas sales, surengė daugiau mažesnės apimties spektaklių ir koncertų, kurie buvo mobilesni. Pažymėtina, kad ženklus žiūrovų ir klausytojų skaičiaus didėjimas planuojamas scenos meno įstaigoms pabaigus rekonstrukcijos projektus.

Sėkmingai įgyvendinama Profesionalaus scenos meno nacionalinė programa

2019 m. antrus metus buvo įgyvendinama [Profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinė programa](#), 3 mln. eurų tikslingai skiriamas nacionalinių ir valstybinių teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybinei veiklai vykdyti. Šios programos lėšomis buvo parengti nauji spektakliai, unikalios koncertinės programos, tarptautiniai festivaliai, kurie pasiekė Lietuvos miestus ir miestelius, organizuotos kūrybinių rezidencijų, dirbtuvių, inkubatorių programos, kviečiant jaunuosius menininkus kurti kartu su pripažintais Lietuvos ir užsienio kūrėjais. Taip pat programos apimtyje įgyvendintų projektų metu teatrai ir koncertinės įstaigos paminėjo iškilų kompozitorių J. Naujalio 150, E. Balsio 100 ir S. Moniuškos 200 gimimo metų jubiliejus, pristatė užsienio scenos meno kolektyvus Lietuvoje ir Lietuvos pasiekimus užsienyje.

Pagrindiniai programos įgyvendinimo 2019 m. rezultatai:

- Koncertinės įstaigos pristatė 83 naujas koncertines programas (sukurti 23 lietuvių autorių muzikos kūriniai), kurios atliktos 146 koncertuose, iš jų 21 koncertuose užsienyje. Šiuose koncertuose apsilankė 79,6 tūkst. klausytojų, iš jų 28,9 tūkst. užsienyje.
- Teatruose viešai atlikta 9 muzikos ir šokio kūrinių, 29 dramos ir 6 lėlių spektakliai, kurie parodyti 667 kartus, iš jų 36 kartus užsienyje. Šiuose spektakliuose apsilankė 190 tūkst. žiūrovų, iš jų 19 tūkst. žiūrovų užsienyje. Taip pat buvo finansuoti užsienio scenos meno kolektyvų pasirodymai Lietuvoje – 19-os muzikos kolektyvų koncertinės programos, 14-os teatro trupių spektakliai, sukurti 3 bendros gamybos spektakliai su Lietuvos ir užsienio teatrais.
- Įgyvendinti 5 jaunųjų menininkų rezidencijų projektai, kurie sudarė galimybes jauniems kūrėjams tobulinti savo profesinę kvalifikaciją vadovaujant Lietuvos ir užsienio pedagogams, suteikė kūrybos matomumą viešojoje erdveje, padėjo vystyti jaunųjų kūrėjų karjerą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad 2019 m. programos lėšomis buvo sukurti 6 scenos meno kūriniai, pareikalavę nemažai investicijų (215,5 tūkst. eurų), tačiau jų premjeros planuojamos 2020 metais.

Nuosekliai skatinamos nevalstybinės profesionalaus scenos meno įstaigos

16-ai profesionalaus scenos meno įstaigų, kurios nėra nacionalinis, valstybinis ar savivaldybės teatras ar koncertinė įstaiga, veiklos daliniam finansavimui iš valstybės biudžeto lėšų 2019 m. buvo skirta 200 tūkst. eurų, kuriuos įstaigos naudoja administravimo išlaidoms finansuoti. Šios lėšos užtikrina scenos meno įvairovę Lietuvoje ir scenos meno prieinamumą įvairioms visuomenės grupėms.

Kino meno plėtra

2019 m. buvo sėkmingi lietuviškam kinui. Buvo sukurta 52 nacionaliniai ir bendros gamybos filmai, kurių dalis įveikė atrankas ir buvo pristatyti svarbiuose tarptautiniuose festivaliuose bei dalyvavo konkursinėse programose, tarp kurių: Kanų kino festivalis (Vytauto Katkaus trumpametražis „Kolektyviniai sodai“), Šanchajaus (Audriaus Stonio ir Kristinės Briedės „Laiko tiltai“ – pelnė prizą už geriausią dokumentinį filmą), Karlovi Varų (Karolio Kaupinio „Nova Lituania“), San Sebastiano (Igno Jonyno „Nematoma“), Venecijos (Manto Kvedaravičiaus „Partenonas“) ir kt.

Išaugo lietuviškų filmų premjerų skaičius – kino teatruose jų įvyko net 23 (2018 m. buvo 21). Taip pat pažymėtina, kad praėjusiais metais šalies kino teatruose populiariausiųjų pozicijų ir vėl neapleido nacionalinis kinas. Žiūrimiausių filmų dešimtuose įsitvirtinę 3 lietuviški filmai patvirtina – žiūrovai laukia naujų lietuviškų filmų ir noriai juos žiūri. Kalbant apie kino filmų paklausą Lietuvoje, jų žiūrimumas išliko stabilus – per metus parduota daugiau nei 4 mln. bilietų, o už parduotus bilietus surinktų pajamų dydis siekė 22,5 mln. eurų.

Naujus filmus 2019 m. žiūrovams pristatė daugelį metų kuriantys režisieriai, tarp kurių Algimantas Puipa, Raimundas Banionis, Šarūnas Bartas ir debiutuojantys kūrėjai – Ernestas Jankauskas, Tomas Vengris, Aistė Žegulytė ir kiti. Lietuvių kino kūryba įvertinama ir tarptautiniu mastu – Audriaus Stonio ir Kristinės Briedės dokumentinis filmas „Laiko tiltai“ 2019 m. tapo geriausiu dokumentiniu filmu Šanchajuje bei atstovavo Lietuvą kaip šalies nominantas „Oskarui“ tarptautinio filmo kategorijoje.

Kuriama Filmoteka

Numatome, kad nacionalinė Filmoteka bus kuriama likvidavus UAB „Lietuvos kinas“, kurio parengiamieji likvidavimo darbai pradėti 2019 m. – atlikta pilna UAB „Lietuvos kinas“ turimų 35mm ir 16mm kino filmų archyvo inventorizacija ir parengti filmų panaudojimo aprašai. UAB „Lietuvos kinas“ likvidavimo procedūros prasidės, kai vertingoji audiovizualinio archyvo dalis bus perduota atminties institucijoms, Lietuvos centriniam archyvui ir Teatro, muzikos ir kino muziejui. Atitinkamai laikomės pozicijos, kad visos bendrovės likvidavimo procedūros eigoje gautos lėšos turi būti nukreiptos Kino įstatymo nuostatų įgyvendinimui ir nacionalinės Filmotekos steigimui.

Nacionalinės Filmotekos steigimo darbai bus pradėti pilotiniu projektu – Kino teatrą „Naglis“ (Palanga, Vytauto g. 82) pritaikant regioninės filmotekos reikmėms. Šis projektas 2019 m. pristatytas Kultūros ministerijai ir Klaipėdos regiono suinteresuotoms šalims, pradėtas rengti kino teatro pritaikymo regioninės filmotekos reikmėms modernizavimo investicijų projektas.

Sėkmingai veikia pelno mokesčio lengvata filmų gamybai

2019 m. pradžioje penkeriems metams pratęsus ir padidinus pelno mokesčio lengvatą filmų gamybai iki 30 proc., gauta dar didesnė graža. Sėkmingai auga investicijos, įgyvendinamų projektų skaičius. Lietuva tapo žinoma ne tik kaip šalis, kurioje galima sklandžiai pasinaudoti finansiniu instrumentu įgyvendinant kino gamybos projektus, bet ir patikima, profesionalų nestokojančia kino partnere, kurioje savo projektus įgyvendina tokie kino industrijos milžinai, kaip „HBO“ ar „Netflix“. Prie šalies vardo garsinimo prisidėjo ir daugybę svarbiausių apdovanojimų pelniusio miniseriolo „Černobylis“ sėkmės istorija.

Lietuvos kino centro duomenimis, 2019 m. filmų gamintojai, pasinaudoję mokesstinės lengvatos schema iš Lietuvos įmonių surinko beveik 7 mln. investicijų filmų gamybai, o šalyje išleido beveik 23 mln. eurų. Per schemą buvo finansuoti 36 nauji filmai, iš jų – 20 nacionalinių, 8 bendros gamybos ir 8 užsienio.

2019 m. Lietuvos filmų gamintojų (nacionaliniai ir bendros gamybos) projektai, naudojantis lengvata surinko iki šiol didžiausią investicijų sumą – net 2,3 mln. eurų, o filmų gamybai išleido 7,9 mln. eurų. Didžiausi lietuvių projektai pernai naudojęsi lengvata – bendros Lietuvos ir Airijos gamybos filmas „Pilis“ (rež. Lina Lužytė), Šarūno Barto režisuotas filmas „Sutemose“ ir šiuo metu kuriamas Ernesto Jankausko vaidybinis filmas „Deguonis“.

Pažymėtina, kad beveik 15 mln. eurų (iš minėtų 23 mln. eurų) Lietuvoje išleido užsienio kino gamintojai, pasinaudoję mokesstinės lengvatos filmų gamybai schema. Užsienio filmų gamintojai surinko beveik 4,5 mln. eurų investicijų. Daugiausiai investicijų surinko „Netflix Original“ serialas „Jaunasis Volanderis“ – 1,5 mln. eurų.

Skaitymo skatinimas ir literatūros plėtra

Įgyvendinant [Skaitymo skatinimo programą](#) 2019 m. pradėtas įgyvendinti projektas „Knygų startas“, surengtos akcijos „Tėčiai skaito vaikams“, „Pasakojame istorijas“ ir kt. Džiaugiamės 2019 m. ypač didelį susidomėjimą pelnusia „Metų knygos 2019 rinkimų“ akcija, kurioje už mėgstamiausias metų knygas balsavo per 20 tūkst. skaitytojų, o viešosioms bibliotekoms buvo perduota 1270 egz. metų knygomis išrinktų knygų.

2019 m. įvykusios jubiliejinės XX tarptautinės Vilniaus knygų mugės lankytojams buvo pasiūlyta 516 renginių kultūrinė programa: knygų pristatymai, susitikimai su Lietuvos ir užsienio autoriais, literatūros skaitymai, įvairūs renginiai kūrybinėje studijoje, Bibliotekų erdvėje, muzikos salėje, diskusijos, meno parodos ir kt. Mugė svarbi ne tik literatūros sklaidai bei skaitymo motyvacijai, bet ir knygos idėjos bei knygos meno puoselėjimui, kūrybiškumo skatinimui – čia kasmet rengiamos Lietuvos ir užsienio šalių knygos meno parodos, organizuojamos kūrybinės dirbtuvės, pristatomi iškiliausi knygų kūrėjai ir jų

darbai. Iš viso Vilniaus knygų mugė 2019 m. pritraukė 350 dalyvių, 54 užsienio svečius iš 21 šalies bei per 68 tūkst. (2018 m. jų buvo apie 67 tūkst.) lankytojų.

Pagrindinis instrumentas lietuvių literatūros sklaidai, jos pažinimui ir matomumui yra vertimų programa, skirta Lietuvos autorių knygų vertimams į kitas kalbas paremti. 2019 m. paremta 50 knygų vertimų ir 44 bandomieji vertimai (2018 m. buvo paremta 41 knygos vertinimas ir 19 bandomųjų vertimų).

Modernizuojama autorių teisių apsauga

Remiantis Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (PINO) ekspertų rekomendacijomis, 2019 m. buvo patvirtintas [Privalomų nurodymų taikymo interneto prieigos paslaugų teikėjams tvarkos aprašas](#), kuriuo siekiama panaikinti galimybę pasiekti neteisėtai viešai paskelbtą autorių teisių saugomą turinį, blokuojant interneto domeno vardą, identifikuojantį interneto svetainę, kol nepašalinamas autorių teisių saugomo turinio pažeidimas. Šis aprašas įtvirtino dinaminį blokavimą (internetu prieigos paslaugos teikėjams nurodoma blokuoti ir interneto svetainių veidrodines kopijas), taip sudarant teisinę sąlygas efektyviau ginti autorių teises ir gretutines teises. Taip pat 2019 m. bendradarbiaujant su PINO buvo surengtas specialus seminaras šia tema.

Vertinamas ir stiprinamas Lietuvos kultūros ir kūrybinio potencialas

Siekiant tinkamai įvertinti kūrėjų indėlį garsinant Lietuvą, 2019 m. buvo įsteigtos [Kultūros ministerijos premijos už gautus svarbiausius tarptautinius apdovanojimus kultūros srityje](#). Premijos skiriamos asmenims, už savo kūrybą ar kitą kultūrinę veiklą pelniusiems svarbiausius tarptautinius apdovanojimus architektūros, bibliotekininkystės, cirko, dizaino, kino, kultūros paveldo, literatūros, muziejininkystės, muzikos, šokio, teatro, visuomenės informavimo ir vizualiųjų menų srityse.

2019 m. įteiktos 3 premijos už gautus svarbiausius tarptautinius apdovanojimus kultūros srityje: operos-performanso „Saulė ir jūra“ kūrybinei komandai, Venecijos šiuolaikinio meno bienalėje laimėjusiai „Auksinį liūtą“, Asmik Grigorian, 2019 m. pripažintai geriausia metų operos soliste, ir kino filmo „Laiko tiltai“ kūrybinei komandai, Šanchajaus tarptautiniame kino festivalyje laimėjusiai „Auksinės taurės“ apdovanojimą.

Stiprinamas Baltijos šalių kultūrinis bendradarbiavimas

2019 m. veiklą pradėjo [Baltijos kultūros fondas](#), pirmuosius trejus metus administruojamas Estijos Kultūros rėmimo fondo, siekiant skatinti kultūrinį bendradarbiavimą tarp Lietuvos, Estijos ir Latvijos bei už jų ribų, kartu stiprinant Baltijos valstybių kultūros tarptautiškumą organizuojant bendrus kultūrinius renginius. Bendras metinis Baltijos kultūros fondo dydis – 300 tūkst. eurų (kiekvienai šaliai kasmet skiriant po 100 tūkst. eurų). Džiaugiamės, kad 2019 m. 100 tūkst. eurų paramą šiam fondui skyrė ir Šiaurės ministrų taryba.

Baltijos kultūros fondo apimtyje finansavimas yra skiriamas naujiems (netęstiniams) kultūros renginiams, vykstantiems ne Baltijos valstybėse, kuriuose pagrindinis dėmesys yra skiriamas Baltijos šalių kultūrai ir menui. Finansavimas gali būti skirtas ir netęstiniams renginiams Baltijos valstybių teritorijoje, jeigu jie turi ryškų tarptautinį matmenį ir juose yra pristatoma Baltijos valstybių kultūra.

Iš viso 2019 m. 9 Baltijos šalių bendradarbiavimo projektams buvo skirta 400 tūkst. eurų parama vizualiųjų menų, muzikos, teatro ir šokio srities projektams, pristatantiems Baltijos valstybių kūrybinį potencialą „Performa“ meno festivalyje Niujorke (JAV), „Tanzmesse“ Diuseldorfe (Vokietija), „CINARS“ Kvebeke (Kanada), Berlyno filharmonijoje (Vokietija), „WOMEX“ Tamperėje (Suomija), „TR Warszawa“ Varšuvoje (Lenkija), „Volksbühne“ Berlyne (Vokietija) ir kituose svarbiuose renginiuose ir kultūros erdvėse.

Stiprinamas Lietuvos kultūros atašė vaidmuo

Vadovaujantis [Kultūros tarptautiškumo politikos koncepcija](#), 2019 m. atnaujintas [Kultūros atašė darbo vadovas](#), nustatantis veiklos tikslą, uždavinius, principus ir laukiamus rezultatus, bei parengtos Kultūros atašė praktinės veiklos gairės, dokumentai, turintys užtikrinti tikslingesnę ir efektyvesnę kultūros atašė veiklą. Pažymėtina, kad Kultūros politikos pagrindų įstatymo projekte yra apibrėžtos tarptautinio bendradarbiavimo kultūros srityje nuostatos ir pateiktas pasiūlymas įtvirtinti kultūros atašė statusą įstatymo lygmeniu, taip užtikrinant aiškesnius kultūros atašė funkcionavimo principus.

Lietuvos Respublikos kultūros atašė kartu su Lietuvos kultūros institutu 2019 m. Izraelyje įgyvendino Lietuvos šiuolaikinę kultūrą pristatantį festivalį „Lietuviškas pasakojimas. Kultūros festivalis Tel Avive 2019“ (renginių lankytojų skaičius – 4100, publikacijų skaičius Izraelio žiniasklaidoje – 82) bei Lietuvai skirtą teminę programą festivalyje „Wschód Kultury – Inne Brzmienia“ Liubline, Lenkijoje, minint Liublino unijos 450 metų sukaktį (renginių lankytojų skaičius – 6500, publikacijų skaičius Lenkijos žiniasklaidoje – 98). Iš viso kultūros atašė paskyrimo valstybėse įgyvendintos 506 kultūrinės veiklos, kuriose dalyvavo 1124 Lietuvos ir užsienio meno kūrėjai bei kultūros srities specialistai, sutraukę daugiau nei 252 tūkst. lankytojų, o vykdytos veiklos sulaukė daugiau nei 1000 paminėjimų tarptautinėje ir Lietuvos žiniasklaidoje. Taip pat įgyvendinti 132 įvairių meno sričių ekspertų iš užsienio (vizualaus ir tarpdisciplininio meno, fotografijos, šiuolaikinio šokio, teatro, muzikos, dizaino, vaizdo žaidimų, atminties institucijų, literatūros ir leidybos srities profesionalų) vizitai Lietuvoje, siekiant paskatinti Lietuvos ir užsienio meno kūrėjų, kultūros srities specialistų bei kultūros organizacijų tiesioginius ryšius ir bendradarbiavimo projektus.

Gerinamas informacijos išteklių prieinamumas

Bibliotekų plėtra

Lietuvos bibliotekų tinklas, kurį 2019 m. sudarė 2269 bibliotekos, – veiksminga informacinė infrastruktūra, užtikrinanti visuomenės narių mokymosi visą gyvenimą, socialinės ir ekonominės gerovės plėtojimą bei poveikio šalies ir regionų raidai didinimą. Remiantis nacionalinės bibliotekų veiklos statistikos duomenimis, vienas šalies gyventojas 2019 m. šalies viešosiose bibliotekose apsilankė vidutiniškai 13 kartų, pasiskolino vidutiniškai 8 leidinius. Lietuvos gyventojų lankymasis viešosiose bibliotekose palyginti su 2018 m., reikšmingai nekito.

Taip pat nuosekliai atnaujinami viešųjų bibliotekų fondai – 2019 m. šalies viešosios bibliotekos įsigijo 55641 pavadinimų (227415 fizinių vienetų) naujų spausdintų leidinių, 1078 pavadinimų (1835 fizinių vienetų) vaizdo ir garso, elektroninių bei kitų dokumentų, kuriais aprūpinta 60 savivaldybių viešųjų bibliotekų ir 5 apskričių viešosios bibliotekos. Šiam tikslui 2019 m. skirta 2,04 mln. eurų. Deja, valstybės biudžeto lėšos, skiriamos viešosioms bibliotekoms dokumentams įsigyti, neatitinka šalies gyventojų poreikių ir ES šalių vidurkio (vienam gyventojui Lietuvoje 2019 m. teko 0,73 euro, kai ES šalių vidurkis – 1,22 euro, Estijoje – 2,32 euro). Norėdami pasiekti ES šalių vidurkį, turėtume beveik 2 kartus (lyginant su Estija – 3 kartus) padidinti valstybės finansavimą dokumentams viešosiose bibliotekose įsigyti.

Šalies gyventojams taip pat užtikrinta prieiga prie kasmet atnaujinamo elektroninių knygų turinio – 2019 m. už skirtus 50 tūkst. eurų įsigyta 2050 pavadinimų elektroninių knygų (7463 licencijos). Prieiga prie el. knygų šalies gyventojams suteikiama per Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos administruojamą portalą ibiblioteka.lt, kurio knygų skolinimo paslauga 2019 m. pasinaudojo 35,5 tūkst. vartotojų, el. knygos buvo skaitytos 330 tūkst. kartų.

Skatinama socialinė ir informacinė gyventojų integracija bibliotekose

Tęsiant bibliotekų aprūpinimą socialinės ir informacinės atskirties gyventojų grupėms skirta įranga ir priemonėmis, 2019 m. Lietuvos aklųjų ir penkios apskričių viešosios bibliotekos organizavo savivaldybių ir mokyklų bibliotekų specialistų, aptarnaujančių negalią turinčius gyventojus, mokymus, kurių metu kvalifikaciją tobulino 995 bibliotekų specialistai. Bibliotekų fizinė ir virtuali aplinka buvo pritaikyta specialiųjų poreikių turintiems paslaugų vartotojams: modernizuotos interneto svetainės, pritaikant negalią turinčių asmenų poreikiams, išplėtos edukacinės erdvės, kurioms įsigytos skaitmeninio raštingumo mokymams skirtos IRT priemonės. Taip pat buvo sukurtos ir (ar) pritaikytos socialinės ir informacinės atskirties gyventojų grupėms skirtos naujos paslaugos: sukurti animuoti pasakų vaizdo įrašai klausos negalią turintiems vaikams ir jų tėvams, nufilmuotos ir į lietuvių gestų kalbą išverstos skaitmeninio turinio kūrimo internetinėmis priemonėmis mokymo, papildytosios realybės pritaikymo paskaitos, parengtos kompiuterinio raštingumo programos, nuosekliai plėtojamos priemonės, skirtos autizmo spektro sutrikimą turintiems vartotojams aptarnauti, organizuoti 362 edukaciniai ir kultūriniai renginiai, skirti negalią turintiems asmenims.

Lietuvos aklųjų biblioteka 2019 m. išleido 507 leidinius, skirtus asmenims, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto, o pačioje bibliotekoje apsilankė per 111 tūkst. lankytojų (iš jų: 58 tūkst. fiziniai

lankytojai, 53 – virtualūs). Palyginti su 2018 m., Lietuvos aklyjū bibliotekos lankytojų skaičius išaugo 7 proc. tikėtina dėl sukurtų paslaugų ir produktų naujai vartotojų grupei – disleksijos (skaitymo raidos) sutrikimą turintiems vaikams ir jų tėvams.

Užtikrinant nacionaliniu mastu išplėtotos viešos prieigos kompiuterių ir interneto paslaugų tinklo viešosiose bibliotekose tęstinumą, iš viso 2019 m. šalies viešosiose bibliotekose atnaujinta 1701 kompiuterinė darbo vieta. Taip sudaromos sąlygos koordinuotioms gyventojų skaitmeninio raštingumo didinimo, įgūdžių gerinimo ir įtraukties stiprinimo iniciatyvoms. Pažymėtina, kad Nacionalinės bibliotekų veiklos statistikos duomenimis, internetu šalies viešosiose bibliotekose kiekvieną mėnesį pasinaudoja apie 4 tūkst. vartotojų, o viešosiose bibliotekose skaitmeninio raštingumo mokymo renginiuose 2019 m. buvo iš viso apmokyta ir konsultuota daugiau nei 298 tūkst. gyventojų.

Džiaugiamės, kad tarptautinės rinkos ir žiniasklaidos tyrimų kompanijos „Kantar“ [2019 m. atlikto Lietuvos viešųjų bibliotekų tyrimo](#) duomenimis, naudojimas bibliotekos internetu lankytojams davė apčiuopiamos naudos: 46 proc. senjorų suteikė galimybę geriau pasirūpinti savo sveikata, 39 proc. lankytojų pagerino savo socialinį gyvenimą (bendravimą su artimaisiais ir draugais), 33 proc. padėjo geriau atlikti darbą, 24 proc. mažas pajamas gaunančių asmenų padėjo sutaupyti pinigų, o 11 proc. padėjo susirasti darbą. Taip pat tyrimo duomenys rodo, kad per dešimtmetį reikšmingai pagerėjo bibliotekų lankytojų informacinių technologijų naudojimo įgūdžiai: 2009 m. 51 proc. vartotojų savo naudojimosi kompiuteriu įgūdžius įvertino kaip „visiškai pakankamus“, o 2019 m. tokių vartotojų skaičius padidėjo iki 62 proc.

Kuriama gyvybinga informacinė erdvė

2019 m. pradžioje patvirtintos [Visuomenės informavimo politikos strateginės kryptys](#), kuriomis siekiama formuoti ir koordinuoti aiškiais valstybės prioritetais grįstą visuomenės informavimo politiką, skatinti kokybiškos ir patikimos viešosios informacijos sklaidą ir prieinamumą, visuomenės medijų ir informacinį raštingumą, skaidrios, nepriklausomos ir išorinėms grėsmėms atsparios visuomenės informavimo aplinkos funkcionavimą bei užtikrinti nediskriminacinę, subalansuotą ir nuoseklią valstybės paramos bei mokesčių politiką. 2019 m. pradėtos įgyvendinti strateginių kryptių įgyvendinimo veiksmų plane numatytos veiklos, svarbiausios jų: keliami kultūros įstaigų darbuotojų kompetencija strateginės komunikacijos, medijų raštingumo, krizių komunikacijos srityse organizuojant mokymus ir praktinius seminarus; remiamos visuomenės atsparumo, kritinio mąstymo, medijų ir informacinio raštingumo iniciatyvos; kuriama Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinė sistema ir kt.

Plėtojama Informacinių grėsmių valdymo ir strateginės komunikacijos sistema

Siekiant didinti atsparumą informacinėms grėsmėms jautriausiose, mažiausiai reguliuojamose ir priešiška informacijai paveikiausiose Kultūros ministerijos veiklos srityse, 2019 m. toliau plėtojama Informacinių grėsmių valdymo ir strateginės komunikacijos sistema. Šios sistemos rėmuose suburtame kultūros įstaigų (muziejų, archyvų, bibliotekų, scenos meno, kultūros paveldo ir kitų įstaigų) tinkle dalijamasi patirtimi apie informacines grėsmes, kuriamas koordinuotas atsakas į jas, ugdomos kultūros įstaigos darbuotojų strateginės komunikacijos, medijų ir informacinio raštingumo kompetencijos, stiprinami gebėjimai atpažinti ketinimus pasinaudoti kultūra kaip minkštąja galia ir iš to kylančias grėsmes, reflektuojant į tai kuriamos naujos kultūros paslaugos. 2019 m. šio tinklo darbuotojams surengti praktiniai mokymai (seminarai) strateginės komunikacijos, kovos su dezinformacija, medijų raštingumo bei krizių komunikacijos temomis (mokymuose dalyvavo 50 Kultūros ministerijos pavaldžių įstaigų darbuotojų). Mokymai buvo parengti Kultūros ministerijai bendradarbiaujant su Jungtinės Karalystės Ministro Pirmininko komunikacijos tarnybos ir Vyriausybės komunikacijos centru.

Sėkmingai įgyvendinamos kritinio mąstymo, medijų ir informacinio raštingumo iniciatyvos

2019 m. Kultūros ministerija organizavo diskusijų ciklą „Tarp eilučių“, kviesdama pažvelgti į įvairias kultūros sritis per medijų ir informacinio raštingumo prizmę. Vieši renginiai sulaukė ne tik kultūros srities darbuotojų, bet ir visuomenės susidomėjimo, todėl planuojame tęsti šį projektą: 2020 m. numatomos 4 diskusijos medijų ir informacinio raštingumo tema.

Kultūros ir švietimo sritys yra išskirtinai svarbios planuojant ir įgyvendinant ilgalaikes visuomenės atsparumo įvairios kilmės informacinėms manipuliacijoms programas, stiprinant visuomenės imunitetą, puoselėjant visuomenės informacinę kultūrą. Tai suprasdami, kartu su Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamentu prie Krašto apsaugos ministerijos bei Vilniaus universiteto Istorijos fakultetu, 2019 m. įgyvendinome nacionalinį 9–12 klasių moksleivių konkursą „Praeities stiprybė – dabarčiai“, skirtą ugdyti moksleivių pilietiškumą ir istorinę atmintį, skatinti savo gyvenamosios aplinkos (krašto) Laisvės kovų paveldo pažinimą, domėjimąsi Lietuvos gynybos sistema ir būdais, stiprinti kritinį mąstymą ir kūrybiškumą. Projektą numatoma tęsti 2020 m.

Kuriama Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinė sistema

Didinant žiniasklaidos nuosavybės santykių ir interesų deklaravimo skaidrumą ir viešumą, 2019 m. baigtas Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinės sistemos (VIRSIS) projektavimo etapas, o 2020 m. sausį pradėti sistemos kūrimo darbai. Numatomas VIRSIS diegimo ir sukūrimo užbaigimas – 2020 m. IV ketv. VIRSIS įgalins visuomenę stebėti žiniasklaidos nuosavybės santykių kaitą ir galimą įtaką, nemokamai gauti pagrindinius duomenis apie visuomenės informavimo priemonių veiklą, valdymą ir finansavimą valstybės biudžeto lėšomis.

Siekiame atnaujinti žiniasklaidos skatinimo (paramos) modelį

2019 m. parengtas [Visuomenės informavimo įstatymo 2, 27, 28 ir 45 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas](#), kurio svarstymas numatytas 2020 m. Seimo pavasario sesijoje. Įstatymo projektu siekiama atnaujinti žiniasklaidos skatinimo (paramos) modelį, užtikrinti Lietuvos žiniasklaidos ir informacinės erdvės gyvybingumą, nustatyti prioritetingas – kultūros ir meno bei regionų informacinio skatinimo – valstybės paramos sritis (programas), įtvirtinti ilgalaikių kultūros ir meno leidinių projektų finansavimą ir kt. Taip pat nauju žiniasklaidos paramos modeliu siekiame, kad valstybės paramos žiniasklaidai skirstymas būtų grindžiamas valstybės biudžeto lėšų panaudojimo efektyvumu, kontrolės ir atskaitingumo principais.

Skatinama pilietinė-tautinė savimonė

2019 m., kaip ir kasmet, Kultūros ministerija organizavo renginius, kuriais minimos valstybei svarbios istorinės datos, skatinamas kultūrinės tapatybės išlaikymas, ugdomi visuomenės tolerancijos, pilietiniai ir patriotiniai jausmai. Siekiant suaktyvinti piliečių bendruomeniškumą, pilietiškumą Lietuvos regionuose ir skatinant įprasminti ir aktualizuoti Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos svarbą Lietuvos valstybingumo raidai, Lietuvos istorijos, kultūros ir tradicijų puoselėjimui, 2019 m. inicijavome konkursą Lietuvos kultūros centrams, skirtą Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 30-mečiui paminėti.

Taip pat 2019 m. dalyvavome įgyvendinant Lietuvos Respublikos Seimo paskelbtus Juozo Tumo-Vaižganto, Žemaitijos, Lietuvos šaulių sąjungos, Lietuvos Tarybos Pirmininko, Lietuvos Prezidento Antano Smetonos, Jėzuitų, Pasaulio lietuvių, Laikinosios sostinės atminimo, Jono Žemaičio-Vytauto, Vietovardžių, Juozo Naujalio metų minėjimo programas.

Skatinant susidomėjimą nacionaline kultūra bei aktualizuojant jos kultūrinį bei literatūrinį paveldą, 2019 m. buvo įprasmintos dailininko Augustino Savicko 100-ąsias gimimo metinės, lietuvių poeto, vertėjo, literatūros kritiko Alfonso Nykos-Niliūno (Alfonso Čipkaus) 100-osias gimimo metinės, poeto, literatūros ir meno kritiko, vertėjo Henriko Nagio 100-osias gimimo metinės, pagerbtas šviesios atminties Lietuvių kilmės JAV filmų kūrėjo, menininko ir kuratoriaus Jono Meko atminimas.

Didinamas dėmesys pristatant Lietuvos tautinių mažumų istoriją

Siekiant pagrįsti tautinių mažumų istorijos Lietuvoje reprezentavimo būtinybę, pristatyti visuomenei Lietuvos tautinių mažumų istoriją kaip kultūriškai, konfesiškai ir kalbiškai svarbią ir aktualią integralios, dinamiškos Lietuvos tapatybės dalį ir sudaryti sąlygas veiksmingam jos pristatymui visuomenei, 2019 m. patvirtinta [Tautinių mažumų istorijos Lietuvoje reprezentavimo koncepcija](#). Svarbiausi tautinių mažumų istorijos Lietuvoje reprezentavimo uždaviniai – skatinti visuomenę kurti ir dalyvauti pristatant Lietuvos tautinių mažumų istoriją, kultūrą, kalbą ir tradicijas, stiprinti kultūrų raiškos įvairovę nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygiais. Taip pat formuoti pilietiškai atsakingos ir

atviros kitoms kultūroms visuomenės kritinį mąstymą, stiprinti ir plėtoti tarpinstitucinį ir valstybinio bei nevyriausybinio sektorių bendradarbiavimą.

Šiuo metu baigiamas rengti Tautinių mažumų istorijos Lietuvoje reprezentavimo veiksmų planas, numatysiantis konkrečius Konceptcijos įgyvendinimo veiksmus 2020–2022 metams, skirtus aktyvinti ir stiprinti savivaldybių ir tautinių mažumų NVO bendradarbiavimą bei iniciatyvas, pristatant tautinių mažumų istoriją, kultūrinį paveldą.

Didinamas dėmesys bendruomenių ir kūrėjų įtraukimui plėtojant kultūrą

Siekiama regionų kultūrinio atsinaujinimo

2019 m. sėkmingai įgyvendinamas [Tolygios kultūrinės raidos modelis](#), kuris sudaro galimybę regionams savarankiškai spręsti dėl jiems svarbių kultūros ir meno projektų finansavimo, įtraukiant bendruomenes, kūrėjus, savivaldos institucijas į sprendimų priėmimo procesus. Iš viso Tolygios kultūrinės raidos programos apimtyje 2019 m. finansuotos 487 regioninės (t. y. įstaigų ir organizacijų, registruotų ne Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestų savivaldybėse) kultūros iniciatyvos, kurioms įgyvendinti paskirstyta 3 mln. eurų.

Pažymėtina, kad apskričių pagrindu veikia suformuotos Regioninės kultūros tarybos, kurios atsakingos ne tik už ekspertinį projektų vertinimą, bet ir už kultūros bendruomenės konsultavimą, kultūros procesų analizę bei rekomendacijų Lietuvos kultūros tarybai ir Kultūros ministerijai teikimą (Regioninių kultūros tarybų darbą administruoja Lietuvos kultūros taryba). Regioninių kultūros tarybų siūlymu 2019 m. nustatyti ir visuomenei viešai pristatyti [regionų raidos prioritetai 2020–2023 m. kiekvienoje Lietuvos apskrityje](#), kurie padės regioninėms kultūros taryboms sistemingiau ir savarankiškiau dalyvauti formuojant regionų kultūros politiką.

2019 m. su suinteresuotomis institucijomis suderinta bei formaliai Finansinių mechanizmų valdybos patvirtinta EEE finansinio mechanizmo 2014–2021 m. finansavimo laikotarpio Kultūros programos koncepcija, kurioje numatyta regionų plėtra ir atsinaujinimas per kultūrinio bendradarbiavimo stiprinimą, kultūrinio verslumo skatinimą ir paveldo aktualizavimą įtraukiant vietos bendruomenes. Taip pat 2019 m. vasarą pasirašyta [EEE finansinio mechanizmo Kultūros programos sutartis](#), programa pristatyta visuomenei. Šiam tikslui iki 2024-ųjų pavasario bus skirta 8,2 mln. eurų, iš jų – 7 mln. eurų skirs Islandija, Lichtenšteinas ir Norvegija, o likusią dalį sudarys nacionalinio biudžeto lėšos.

Tęsiami sėkmingi projektai: „Lietuvos kultūros sostinė“ ir „Kultūros pasas“

Projektas „Lietuvos kultūros sostinė“ sutelkia miestų bendruomenes, verslą ir savivaldą aktyvinti miestų ir miestelių kultūrinį gyvenimą. 2019 m. Lietuvos kultūros sostinė buvo Rokiškis. Rokiškio rajono savivaldybė, įgyvendino projektą „Kultūros vingiai – nuo Nemunėlio iki Nemuno“ (projektą koordinavo Rokiškio kultūros centras). Projektu siekta kultūrinių tradicijų, formuojančių vietos išskirtinumą ir tapatybę įtvirtinimo, vertingų novatoriškų kultūros idėjų įgyvendinimo ir kultūrinio turizmo skatinimo formuojant Rokiškio, kaip Lietuvos kultūrinio gyvenimo atspindžio, įvaizdį. Kiekvienas 2019-ųjų metų mėnuo kvietė miestelėnus ir svečius į vis kitus kultūros renginius – teatro, šokio, muziejininkystės, dailės, etnokultūros, vizualiųjų menų, dvarų kultūros, muzikos, literatūros ir kt. 2019 m. Rokiškyje įvyko daugiau kaip 200 renginių. Projekto veiklas kūrė 7208 dalyviai, iš jų 1670 – Rokiškio krašto mėgėjų meno kolektyvų nariai. Projekto veiklas padėjo įgyvendinti 360 savanorių. Iš viso projekto renginiuose apsilankė daugiau kaip 82 tūkst. žmonių.

Pažymėtina, kad 2019 m. dalinis finansavimas skirtas ir 9 mažųjų Lietuvos kultūros sostinių projektams. Į šių projektų veiklas įsitraukė 2946 dalyviai, o su projektų veiklomis susijusiuose renginiuose apsilankė per 49 tūkst. lankytojų.

2019 m. toliau įgyvendintas [Kultūros paso projektas](#), kuriuo plečiamas visuomenės narių, kurie ateityje rinksis aukštos kokybės kultūros ir meno paslaugas, ratas, taip pat stiprinama visuomenės kultūrinė tapatybė, bendruomeniškumas, visuomenės kūrybingumas ir kritinis mąstymas. Kultūros paso projektas skirtas visų Lietuvos mokinių kultūros pažinimo įpročiams ugdyti ir jų kultūros patirčiai plėsti, kiekvienam 1–12 klasių mokiniui suteikiant 15 eurų sumą kultūros paslaugoms įsigyti.

2019 m. prie Kultūros paso prisijungė ir bent kartą jo teikiamomis paslaugomis pasinaudojo 1013 mokyklų (90 proc. visų Lietuvos mokyklų). 2019 m. visoje šalyje suteikta per 20 tūkst. Kultūros paso paslaugų. Šiuo metu Kultūros paso rinkinį sudaro 2053 paslaugos, kurias teikia virš 600 paslaugų

teikėjų. Pažymėtina, kad Kultūros paso projektas 2019 m. buvo finansuojamas Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ES struktūrinių fondų lėšomis.

Siekiami integralios kultūros paveldo apsaugos ir jo atvėrimo visuomenei

Rengiamas Integralus kultūros paveldo apsaugos politikos modelis

2019 m. atliktas Kultūros paveldo apsaugą ir paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų ir kultūros paveldo apsaugos srityje dalyvaujančių institucijų funkcijų tyrimas. Įvertinus tyrimo ataskaitoje pateiktas rekomendacijas parengtas Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos koncepcijos projektas, kuris šiuo metu svarstomas ir derinamas pasitelkiant Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ekspertų komisiją, taip pat numatoma į procesą įtraukti ir Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo tarybą.

2019 m., vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimu, pradėti valstybės įmonės „Lietuvos paminklai“ pertvarkymo į biudžetinę įstaigą „Kultūros infrastruktūros centras“ darbai (pertvarkymą užbaigti numatyta iki 2020 m. I ketv. pabaigos). Pertvarka siekiama sumažinti paslaugų ar rangos darbų kainą sutaupant valstybės biudžeto asignavimus, racionalizuoti paveldotvarkos programų įgyvendinimo procesus, kartu užtikrinant svarbių valstybės funkcijų vykdymą. Naujajai įstaigai numatoma suteikti ir papildomas funkcijas kultūros srities investicinių projektų vykdymo srityse – Kultūros ministerijai pavaldžių įstaigų, kitų kultūros infrastruktūros objektų statybos ar modernizavimo darbų užsakovo funkcijas, kurias dabar kiekviena kultūros įstaiga vykdo atskirai. Tikimės, kad ateityje šioje įstaigoje įtvirtinus kultūros infrastruktūros kompetencijas, kitos kultūros įstaigos savo žmogiškuosius išteklius galės panaudoti kultūros paslaugų kokybei gerinti.

Aktualizuojamas kultūros paveldas, pritaikant jį visuomenės reikmėms

2019 m. valstybės biudžeto lėšomis pagal paveldotvarkos programas sutvarkyta 18 kultūros paveldo objektų ir jų dalių (13 pagal Paveldotvarkos programą, 3 pagal Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto sutarties dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje programą, 1 pagal Jono Pauliaus II piligrimų kelio kūrimo ir jo objektų pritaikymo piligrimų ir turizmo reikmėms programą ir 1 pagal Sakralinio kultūros paveldo aktualizavimo iniciatyvų vykdymo paveldotvarkos programą), atlikti 7 archeologiniai tyrimai. Išlieka aktyvus valstybės saugomų kultūros paveldo objektų valdytojų susidomėjimas galimybe susigrąžinti paveldo tvarkybos darbams skirtų lėšų dalį. 2019 m. kompensavimui už kultūros paveldo objektų valdytojų patirtas išlaidas skiriamos valstybės biudžeto lėšos 2019 m. didėjo iki 754 tūkst. eurų. Iš viso 2019 m. kompensuotos išlaidos 25 kultūros paveldo objektų valdytojams.

Per 2019 metus įgyvendinta 11 kultūros paveldo srities infrastruktūros aktualizavimo projektų, finansuojamų ES lėšomis, svarbiausi jų: „Žiežmarių sinagogos išsaugojimas ir pritaikymas visuomenės poreikiams“, „Grafų Tiškevičių šeimos koplyčios-mauzoliejiaus renovavimas ir pritaikymas edukacinei veiklai bei kultūriniam turizmui“, „Muziejinės ir edukacinės veiklos plėtra Burbiškio dvaro sodyboje atliekant tvarkybos ir atkūrimo darbus“, „Šalčininkų rajono kultūros paveldo objekto Jašiūnų dvaro sodybos rūmų restauravimas. III etapas“ ir kt.

Taip pat pradėtas įgyvendinti [FIXUS projektas](#), finansuojamas Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo kultūros programos 2014–2021 m. lėšomis. Projektu siekiama gerinti kultūros paveldo valdymą didinant prevencinę priežiūrą. Įgyvendinant projektą į kultūros paveldo apsaugos sistemą įvedama nauja paslauga – kultūros paveldo objektų prevencinė stebėseną ir priežiūra, taip pat numatomos objektų valdytojų sąmoningumo ir prevencinės priežiūros įgūdžių stiprinimo veiklos.

2019 m. sukurta [Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvado informacinė sistema](#) (projektą įgyvendino Lietuvos nacionalinis kultūros centras). Sukurtu sąvadu siekiama užtikrinti nematerialaus kultūros paveldo vertybių nustatymą ir apsaugą, sudaryti sąlygas rinkti, kaupti, sisteminti, saugoti ir teikti fiziniams ir juridiniams asmenims duomenis apie Lietuvoje išlikusias vertybes, sukurti vertybių kompiuterines tekstinių, vaizdo bei garso duomenų bazines, taip pat skleisti informaciją apie vertybes šalies ir tarptautiniu mastu bei kt. 2019 m. į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo sąvadą buvo įtrauktos 10 vertybių.

Plėtojami kultūros keliai

2019 m. patvirtinta [Kultūros kelių vystymo Lietuvoje koncepcija](#). Kultūros keliai – reikšminga iniciatyva regionų plėtrai, ypač kultūrinio turizmo skatinimui. Jie apima keliavimą siekiant pažinti kultūrinę aplinką (nuo architektūros ir kraštovaizdžio iki nematerialaus kultūros paveldo), maistą, įvykius, kultūros renginius, vaizduojamąjį ir scenos menus, kitus kūrybinių, kultūrinių pokyčių procesus. Kultūros kelių plėtojimu Lietuvoje siekiama prisidėti prie Lietuvos istorijos, materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo, kaip neatsiejamu bendro Europos kultūros paveldo ir istorijos elemento, identifikavimo, apsaugos ir sklaidos. Taip pat šia iniciatyva siekiama didinti mūsų šalies atpažįstamumą ir žinomumą, prisidedama prie turizmo plėtros ir regionų tapatumo vystymo.

Muziejų plėtra

2019 m. Lietuvos muziejuose apsilankė daugiau kaip 5,5 mln. lankytojų. Lyginant su 2018 m., muziejų lankytojų skaičius padidėjo 11 proc. Tam įtakos turėjo organizuotas nemokamas lankymasis nuolatinėse nacionalinių ir respublikinių muziejų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Kultūros ministerija, ekspozicijose, aktyvus muziejų įsitraukimas į Kultūros paso veiklas, atnaujintos ekspozicijos, sėkmingos muziejų organizuotos parodos bei pilnus metus veikęs naujas MO muziejus. Lankomiausiais muziejais jau kelerius metus iš eilės išlieka Lietuvos jūrų muziejus, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Trakų istorijos muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus bei Lietuvos nacionalinis dailės muziejus – juose 2019 m. apsilankė net 45 proc. visų Lietuvos muziejų lankytojų.

Šiuolaikinio muziejaus vizija – mūsų visų moderni, kūrybiška, gyva, atvira, artima kultūros, istorijos, gamtos ir technikos paveldo puoselėjimo ir pažinimo erdvė, suteikianti visuomenei galimybę kurti geresnę ateitį. To siekiant 2019 m. muziejuose buvo atnaujintos 215 ekspozicijos, kuriose vis dažniau taikomi inovatyvūs ir interaktyvūs kūrybiniai sprendimai. Muziejų surengtuose daugiau kaip 33 tūkst. edukacinių užsiėmimų 2019 m. apsilankė per 620 tūkst. dalyvių (10 proc. daugiau nei 2018 m.). Muziejuose buvo kuriamos naujos lankytojų aptarnavimo paslaugos, taip pat įdiegtos naujos e. paslaugos ir e. produktai vartotojams (virtualios parodos, virtualūs edukaciniai siužetai, virtualūs gidai, interaktyvūs žaidimai, informaciniai ekranai ir pan.). Plėtojant muziejų tarpusavio bendradarbiavimą bei bendradarbiavimą su kitomis kultūros, mokslo, verslo bei visuomeninėmis organizacijomis rengiant parodas, iš viso 2019 m. muziejuose buvo surengta apie 1,8 tūkst. parodų, iš kurių 164 – tarptautinės parodos. Taip pat muziejai 2019 m. įsigijo daugiau kaip 125 tūkst. Lietuvos ir jos kultūros istorijai svarbių kilnojamųjų kultūros vertybių, restauravo ir konservavo per 28 tūkst. saugomų kilnojamųjų kultūros vertybių.

Užtikrinamas nemokamas muziejų lankymas

2019 m. buvo tęsiamas [Nemokamo muziejų lankymo modelio](#) įgyvendinimas – kiekvieną paskutinį mėnesio sekmadienį visi lankytojai nacionalinių ir respublikinių muziejų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Kultūros ministerija, nuolatinėse ekspozicijose darbo valandomis galėjo lankytis nemokamai. Per 2019 m. tokių lankytojų sulaukta 415 tūkst. Populiariausi nemokamo lankymo sekmadieniais buvo 3 muziejai: Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės valdovų rūmai, Lietuvos nacionalinis muziejus ir Trakų istorijos muziejus.

Muziejų atliktų lankytojų apklausų duomenimis, apsilankymų muziejuose dažnumu išsiskyrė lankytojų grupė, kuri muziejuose lankosi 1–3 kartus per metus, o daugiau nei pusė respondentų pažymėjo, kad nemokamas muziejų lankymas paskatino juos apsilankyti muziejuose. Apklausos rezultatai taip pat parodė, kad vidutiniškai apie 60 proc. lankytojų sudarė šeimos, o apie 32 proc. muziejus aplankė su draugais. Taip pat net 95 proc. lankytojų pažymėjo, kad liko patenkinti apsilankymu muziejuose, o 98 proc. apklaustųjų teigė, kad ir ateityje planuoja lankytis muziejuose.

Pažymėtina, kad galimybė nemokamai lankyti nacionalinių ir respublikinių muziejų nuolatinės ekspozicijas ypač svarbi mažas pajamas gaunantiems gyventojams, kurie dėl ribotų finansinių galimybių negali dažnai lankytis muziejuose, pakankamai gerai pažinti krašto istorijos, kultūros ir gamtos paveldo, ugdyti savo ir šeimos narių kultūrinių kompetencijų. Galimybė nemokamai lankytis muziejuose stiprina Lietuvos piliečių kultūrinę tapatybę bei ugdo visuomenės savarankiško kultūros pažinimo ir patyrimo įpročius.

Taip pat 2019 m. bendru sutarimu su nacionalinių ir respublikinių muziejų vadovais priimtas sprendimas sudaryti galimybes Šeimos kortelės turėtojams (gausioms ir neįgalius vaikus prižiūrinčioms

šeimoms, nepaisant vaikų amžiaus) muziejų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Kultūros ministerija, nuolatinėse ekspozicijose lankytis nemokamai bet kuriuo metu. Šeimoms kortelių turėtojais jau gali nemokamai lankytis Lietuvos jūrų muziejuje, Lietuvos liaudies buities muziejuje ir Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje, Maironio lietuvių literatūros muziejuje, Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje ir Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijos muziejuje. Svarstomos ir kitų muziejų prisijungimo prie Šeimoms kortelės programos galimybės.

Nuosekliai skatinama kultūros ir meno plėtra ir sklaida Kultūros rėmimo fondo lėšomis

Siekiant pirmojo strateginio tikslo – kultūros prieinamumo ir dalyvavimo – bei įgyvendinant visas aukščiau įvardintas veiklas, svarbus Kultūros rėmimo fondo indėlis. Lietuvos kultūros taryba, administruojanti Kultūros rėmimo fondą, kasmet viešojo konkurso būdu skiria finansavimą kultūros ir meno projektams, tikslinių programų ir priemonių įgyvendinimui, kultūros ir meno kūrėjų stipendijoms ir kitoms veikloms.

Kultūros rėmimo fondas kasmet reikšmingai prisideda prie kultūros plėtros ir raidos, kultūros prieinamumo didinimo regionuose. Tai instrumentas, skatinantis įvairių visuomenės socialinių grupių atstovų – vaikų ir jaunimo, vyresnio amžiaus žmonių, neįgaliųjų ir kt. – dalyvavimą kultūrinėje veikloje ir domėjimąsi kultūra.

Iš viso Kultūros rėmimo fondo lėšomis 2019 m. organizuoti 68 kultūros ir meno projektų finansavimo konkursai, finansuoti 2334 projektai, kuriems suteiktas daugiau nei 19 mln. eurų finansavimas.

Visų finansuotų projektų apimtyje į edukacinę veiklą buvo įtraukta 393,1 tūkst. vaikų ir jaunimo, per 1,35 mln. žmonių apsilankė profesionalaus meno renginiuose regionuose, o 171 tūkst. žmonių aktyviai dalyvavo kultūros ir meno veiklose regionuose. Taip pat buvo sukurti 2338 profesionalaus vizualaus meno produktai, 112 scenos meno kūrinių, 317 muzikos produktų ir išleistos 121 pavadinimų knygos lietuvių kalba.

Pažymėtina, kad finansuotų projektų apimtyje, 2019 m. Lietuvos kultūros taryba paskyrė strateginį finansavimą 17-ai tarptautinių renginių (1,2 mln. eurų), 20-iai nevyriausybinio sektoriaus organizacijų ir asociacijų (2,2 mln. eurų) bei finansavo 18 meno kūrėjų organizacijų statusą turinčių organizacijų (780 tūkst. eurų). Taip pat buvo paskirtos 299 individualios ir 262 edukacinės stipendijos kultūros ir meno kūrėjams – iš viso stipendijoms paskirstyta daugiau nei 1,5 mln. eurų.

Taip pat Lietuvos kultūros taryba toliau įgyvendina Tolygios kultūrinės raidos modelį, kurio pagrindu organizuojamas Tolygios kultūrinės raidos programos finansavimas Kultūros rėmimo fondo lėšomis, tam skiriant 3 mln. eurų (programos rezultatai pristatyti aukščiau, aptariant kultūrinį atsinaujinimą regionuose).

2 strateginis tikslas:**SĄLYGOS.****Siekti efektyvaus valdymo kultūros sektoriuje, gerinti sąlygas kultūros plėtrai**

Antruoju strateginiu tikslu siekiame įtvirtinti strateginį kultūros vaidmenį valstybės politikoje, tobulinti Lietuvos kultūros politikos įgyvendinimą ir administravimą, įrodymais grįstą valdymą kultūros srityje bei užtikrinti tvarias finansavimo sąlygas. Sudarant sąlygas kultūros paslaugų plėtrai taip pat būtina modernizuoti Lietuvos kultūros infrastruktūrą (renovuoti ir aktualizuoti Lietuvos kultūros įstaigas). Siekiama, kad infrastruktūros pagerinimas būtų grindžiamas kultūros paslaugų kokybės ir patrauklumo didinimu, investicijos nukreipiamos ten, kur jos sukuria maksimalią naudą visuomenei, atitinka tikslinių grupių lūkesčius ir poreikius.

Antrajam strateginiam tikslui įgyvendinti parengta ir vykdyta 1 programa (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

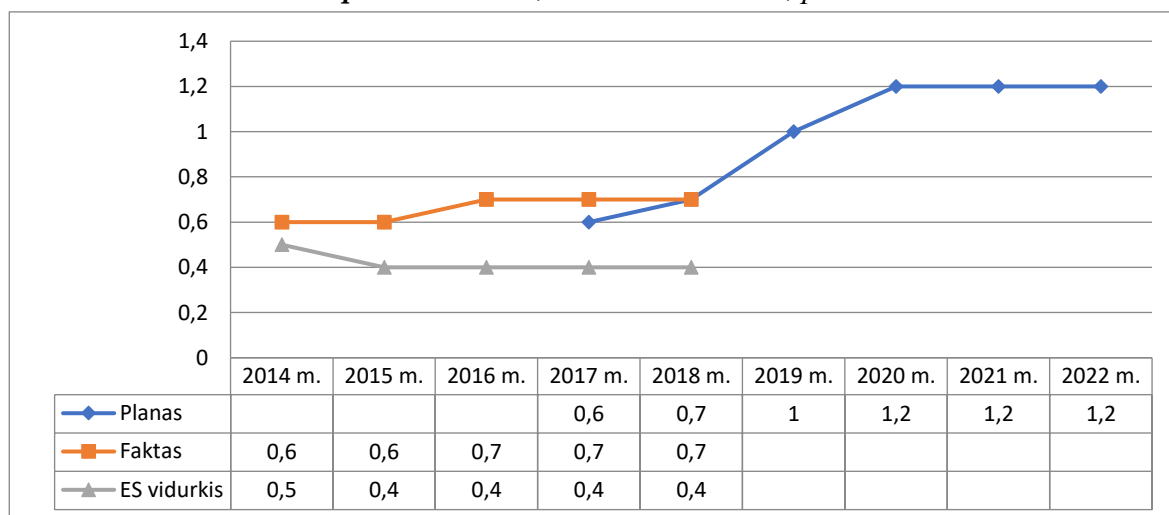
Progra- mos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. eurų)			
		Asignavimų planas	Asignavimų planas*, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
02-07	Kultūros valdymas, procesų stebėseną, infrastruktūros modernizavimas	69016	68443	50317	73
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		<i>39942</i>	<i>40441</i>	<i>22868</i>	<i>56</i>

** 02-07 programos asignavimų panaudojimo nuokrypiai susidarė dėl mažiau nei planuota panaudotų 2014–2020 metų ES fondų investicijų lėšų: kompleksinių investicijų vėlavimas (ilgos procedūros, siekiant gauti finansavimą pastatų energinio efektyvumo priemonėms įgyvendinti), užsitęsusių techninės dokumentacijos rengimo ir viešųjų pirkimų procedūros – tai nuo Kultūros ministerijos nepriklausančios aplinkybės.

Antrojo strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytas šis efekto vertinimo kriterijus:

E-02-01: BVP lėšos, skiriamos kultūrai (proc.)

5 pav. BVP lėšos, skiriamos kultūrai, proc.

Duomenų šaltinis – Oficialūs Eurostat duomenys

2018 m. Lietuvoje kultūrai buvo skiriama 0,7 proc. BVP lėšų nuo visų valdžios išlaidų, o Latvijoje – 1,1 proc., Estijoje – 0,9 proc. ES šalių narių valdžios išlaidų kultūros paslaugoms vidurkis (BVP dalis) – 0,4 proc.³

³ Oficialūs Eurostat duomenys.

Kultūros funkcijoms įgyvendinti 2018 m. centrinė valdžia Lietuvoje skyrė daugiau nei savivalda (atitinkamai 0,4 proc. BVP ir 0,3 proc. BVP). Pagal tai Lietuva ženkliai atsilieka nuo Latvijos (0,4 proc. ir 0,7 proc., iš viso 1,1 proc. nuo BVP).

Dar nėra oficialių duomenų apie BVP lėšų, skiriamų kultūrai Lietuvoje dalį 2019 m. (oficialūs 2019 m. statistikos duomenys turėtų būti paskelbti 2020 m. pab.–2021 m. pradž.).

Atsižvelgiant į didėjantį finansinių intervencijų poreikį, numatomą ES lėšų investavimą kultūros sektoriuje bei į šalies ekonomines tendencijas, prognozuojame kultūrai skiriamos BVP lėšų dalies augimą, tačiau abejotina, ar bus pasiektas numatytas 1,2 proc. BVP 2020 m. Tam reikalingas ir didesnis savivaldos dėmesys finansuojant kultūros paslaugas – kultūra yra savarankiška savivaldos funkcija.

2019 M. SVARBIAUSI PASIEKTI VEIKLOS REZULTATAI IR ATLIKTI DARBAI

Efektyvinamas kultūros politikos formavimas ir įgyvendinimas

Stiprinamas strateginis kultūros vaidmuo valstybės politikoje

2019 m. parengtas ir Seimui pateiktas [Kultūros politikos pagrindų įstatymo projektas](#), kurio svarstymas numatytas 2020 m. Seimo pavasario sesijoje. Įstatymo projektu siekiama sukurti horizontalų kultūros srities teisinio reguliavimo mechanizmą, nustatant tarptautinio bendradarbiavimo kultūros srityje tikslus ir bendradarbiavimą vykdančius subjektus, apibrėžiant nevyriausybinį organizacijų vaidmenį kultūros politikoje. Įstatymas turėtų užtikrinti vieningos valstybės, regioninės ir savivaldybių kultūros politikos formavimą bei įgyvendinimą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2019 m. patvirtino [Lietuvos kultūros politikos strategiją](#). Esminis strategijos siekis – užtikrinti reikšmingą kultūros indėlį, kuriant darnią Lietuvos visuomenę, orų nacionalinį ir europietiška tapatumą, socialinę ir ekonominę gyventojų gerovę, tarptautinį valstybės prestižą ir konkurencingumą.

Remiantis Lietuvos kultūros politikos strategijos nuostatomis siekiame užtikrinti kultūros politikos prioritetų įtraukimą į rengiamus valstybės ilgalaikio planavimo dokumentus (naujo laikotarpio Nacionalinį pažangos planą, Lietuvos teritorijos bendrąjį planą, 2021–2027 m. ES finansinio periodo planavimo dokumentus).

Didinamas kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokestis

Pasiekti efektyvų kultūros srities valdymą ir pagerinti sąlygas kultūros plėtrai galima tik turint tinkamai subalansuotus finansinius ir žmogiškuosius išteklius. Lietuvoje kultūros srityje dirba apie 23 tūkst. darbuotojų, iš jų apie 14,1 tūkst. – viešajame sektoriuje. 2019 m. IV ketv. viešojo sektoriaus kultūros darbuotojų vidutinis darbo užmokestis (VDU) sudarė tik 76 proc. šalies viešojo sektoriaus VDU⁴.

Kultūros ministerijai pavaldžios ir nacionalinės kultūros įstaigos susiduria su dideliu kvalifikuotų darbuotojų trūkumu dėl pralaimimos konkurencijos su privačiu sektoriumi bei kitų ES šalių kultūros sektoriaus siūlomu 5-6 kartus didesniu darbo užmokesčiu⁵. Veikiant globalioje rinkoje, būtina išlaikyti konkurencingus atlyginimus kaimyninių bei kitų ES šalių atžvilgiu.

2019 m. valstybė ir savivaldybės, įgyvendinant 2018 m. pasirašytą Memorandumą dėl bendradarbiavimo siekiant didinti savivaldybių kultūros įstaigų kultūros ir meno darbuotojų darbo apmokėjimą, tikslingai skyrė 8,6 mln. eurų kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčiui didinti (iš jų savivaldos indėlis – 2,9 mln. eurų). 2020 m. valstybės biudžete tikslingai numatyta 14 mln. eurų, siekiant kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčių vidutiniškai padidinti 10 proc. Dar kiek daugiau nei 2 mln. eurų tikimasi pritraukti iš savivaldybių, šioms prisidedant prie savivaldybių kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčio didinimo. Tačiau ženklus kultūros ir meno darbuotojų vidutinio darbo užmokesčio atotrūkis nuo šalies VDU vis dar išlieka, todėl toliau nuosekliai sieksime spartesnio kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčio didinimo.

Kuriamas kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo modelis, stiprinama motyvacija

Kultūros darbuotojų bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų (gebėjimų) tobulinimo principus įtvirtinus Lietuvos kultūros politikos strategijoje, 2019 m. parengtas Kultūros darbuotojų bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų (gebėjimų) tobulinimo programos projektas, kurį numatome patvirtinti ir pradėti įgyvendinti 2020 m. I ketv. Siekiant teikti kokybiškas ir besikeičiančius paslaugų vartotojų poreikius

atitinkančias paslaugas, būtina užtikrinti sąlygas esamos kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui ir naujų kompetencijų įgijimui. Įgyvendinant programą bus pagerinta kultūros sektoriaus darbo vietų kokybė, patrauklumas, nuosekliai vystomos visų sektoriaus specialistų kompetencijos, o kartu – kuriamos kokybiškesnės, labiau į visuomenės poreikius orientuotos kultūros paslaugos.

2020 m. pradžioje patvirtintos [Darbuotojų motyvavimo priemonių taikymo kultūros įstaigose rekomendacijos](#). Rekomendacijos parengtos siekiant užtikrinti efektyvesnę žmogiškųjų išteklių valdymą kultūros įstaigose bei skatinti sukurti darbuotojų motyvavimo sistemas, užtikrinančias kultūros įstaigų veiklos efektyvumą ir produktyvumą.

Tobulinamas kultūros įstaigų valdymas

Siekiant efektyvaus ir į rezultatus orientuoto valdymo, būtina užtikrinti aiškia bei vieningais kriterijais matuojamą įstaigų tinklo veiklos vertinimo sistemą. 2019 m. buvo patvirtintas [Vieningas kultūros ministro valdymo sričių biudžetinių įstaigų veiklos vertinimo kriterijų rinkinys](#), kuriuo remiantis atnaujintos kultūros ministro valdymo srities biudžetinių įstaigų veiklos plano ir ataskaitų formos.

2020 m. numatome pradėti vertinti įstaigų veiklą, jos efektyvumą, remiantis patvirtintu vieningu veiklos vertinimo kriterijų rinkiniu: vieningais bendrųjų funkcijų bei atskiroms kultūros sritims pritaikytais specialiuoju funkcijų vertinimo kriterijais. Vertinimus numatoma atlikti kasmet, o remiantis jų išvadomis – teikti siūlymus ir rekomendacijas dėl įstaigų veiklos prioritetinių veiklų nustatymo, efektyvumo didinimo bei biudžeto formavimo.

Atnaujinama Lietuvos kultūros infrastruktūra

Modernizuodami Lietuvos kultūros paslaugų infrastruktūrą (renovuojant ir aktualizuojant kultūros įstaigas), siekiame gerinti kultūros paslaugų kokybę, prieinamumą ir dalyvavimo kultūroje sąlygas.

2019 m. iš viso valstybės biudžeto lėšomis užbaigta 17 investicijų projektų (8 valstybės ir 9 savivaldybių įstaigų), juose investuota 19,2 mln. eurų (nuo projektų įgyvendinimo pradžios).

2019 m. ES lėšomis įgyvendinta 11 projektų, juose investuota 2,4 mln. ES lėšų (be valstybės ir savivaldybių biudžetų dedamosios).

Modernizuojama ir / ar renovuojama valstybės kultūros įstaigų infrastruktūra

2019 m. užbaigti įgyvendinti 8 valstybės kultūros įstaigų infrastruktūros modernizavimo projektai, iš jų 2 įtraukti į Valstybės investicijų programą: Valstybinio jaunimo teatro pastatų Vilniuje rekonstravimas ir Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvado informacinės sukūrimas ir įdiegimas. 2020 m. bus tęsiamas 3 investicijų projektų įgyvendinimas, kuriuos buvo planuota užbaigti 2019 m.: Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus pastato Kaune rekonstravimas ir naujo priestato statyba, Maironio lietuvių literatūros muziejaus pastato Kaune rekonstravimas ir Lietuvos etnokosmologijos muziejaus paslaugų plėtros baigiamasis etapas.

Taip pat pažymėtina, kad šiuo metu įgyvendinama 17 valstybinių kultūros infrastruktūros modernizavimo projektų, finansuojamų ES lėšomis, iš jų 2020 m. planuojama užbaigti 6 projektus. Dar 3 projektų finansavimo sutartis planuojama pasirašyti 2020 m.

Modernizuojama ir / ar renovuojama regionų kultūros įstaigų infrastruktūra

2019 m. valstybės biudžeto lėšomis užbaigti įgyvendinti 9 savivaldybių kultūros įstaigų infrastruktūros modernizavimo projektai: 7 kultūros centrai ir 2 viešosios bibliotekos. Iš jų 6 projektai yra įtraukti į Valstybės investicijų programą. Pažymėtina, kad 10 savivaldybių kultūros įstaigų infrastruktūros modernizavimo projektų įgyvendinimas tęsiamas 2020 m., iš jų 5 projektus planuojama užbaigti iki metų pabaigos. Taip pat pažymėtina, kad 2019 m. užbaigta įgyvendinti 11 ES lėšomis finansuotų savivaldybių kultūros infrastruktūros modernizavimo projektų, kuriuose investuota 2,4 mln. ES lėšų (be valstybės ir savivaldybių biudžetų dedamosios). Šiuo metu įgyvendinami 27 ES lėšomis finansuojami regioniniai kultūros infrastruktūros modernizavimo projektai, kurių didžiąją dalį užbaigti numatoma 2020 m.

⁴ Oficialūs Lietuvos statistikos duomenys.

⁵ Oficialūs Eurostat duomenys.

Inicijuojama nacionalinė koncertų salė „Tautos namai“ statyba

Lietuvoje iki šiol nėra pastatyta nei viena simfoninei muzikai tinkanti koncertų salė, kuri atitiktų pasaulinius standartus, taikomus tokių objektų natūraliai akustikai, ir talpintų bent 1500 klausytojų. Remiantis 2018 m. atlikta galimybių studija dėl Nacionalinės koncertų salės poreikio, 2019 m. kartu su Tarptautine architektų sąjunga buvo paskelbtas Nacionalinės koncertų salės „Tautos namai“ tarptautinis architektūrinis konkursas. Iš beveik 250 pasaulio architektų pasiūlytų Nacionalinės koncertų salės idėjų, konkurso nugalėtoja paskelbta [komandos iš Ispanijos „Arquivio architects“ pasiūlyta idėja](#). Tolesniam projekto įgyvendinimui Vilniaus miesto savivaldybė ir Kultūros ministerija suformavo projekto valdymo grupes.

Šiuo metu tikslinama koncertų salės projektavimo užduotis, vyksta diskusijos su suinteresuotomis visuomenės grupėmis, kad planuojamas statyti pastatas maksimaliai atitiktų visuomenės poreikius. Pažymėtina, kad Nacionalinės koncertų salės statybos projektas įtrauktas į Valstybės investicijų programą.

II SKYRIUS VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane Kultūros ministerijai iš viso suplanuota įvykdyti 58 veiksmus, iš jų jau įvykdyti 44 veiksmai, tai sudaro 76 proc. nuo visų Kultūros ministerijai suplanuotų įvykdyti veikslių.

Visi Kultūros ministerijai numatyti XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano veiksmai įgyvendinami per kultūros ministro valdymo sričių atitinkamų metų strateginius veiklos planus. Informacija apie XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano vykdymą už 2019 m. didžiąja dalimi pateikta šios ataskaitos I skyriuje komentuojant 2019 m. svarbiausius pasiektus veiklos rezultatus ir atliktus darbus.

Kultūros ministerija 2019 m. reikšmingai prisidėjo įgyvendinant XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano II prioriteto „Švietimo, kultūros ir mokslo paslaugų kokybės bei efektyvumo didinimas“ kryptis 2.1 „Darnios ir kūrybingos asmenybės ugdymas kultūros, meno ir švietimo priemonėmis, kuriant darnią pilietinę visuomenę ir veiksmingą darbo rinką“, 2.3 „Kultūros, švietimo ir mokslo institucijų tinklo, valdymo, karjeros ir finansavimo sistemų pertvarka“, 2.4 „Kultūros paslaugų prieinamumo didinimas visoje Lietuvoje“ ir V prioriteto „Saugi valstybė“ kryptį 5.3 „Pilietiškumo ugdymas, pilietinių galių ir žmogaus teisių apsaugos stiprinimas“:

2.1. kryptis. *Darnios ir kūrybingos asmenybės ugdymas kultūros, meno ir švietimo priemonėmis, kuriant darnią pilietinę visuomenę ir veiksmingą darbo rinką*

Skatinant aktyvų visuomenės dalyvavimą kultūros ir meno veiklose, siekiant skirti daugiau dėmesio kūrybingos asmenybės ugdymui kultūros ir meno priemonėmis, 2019 m. toliau buvo gerinamos kultūros ir meno paslaugų įvairovei būtinos sąlygos, diegiamos sociokultūrinės naujovės, aktyvinamas tarpsektorinis bendradarbiavimas, skatinamas domėjimasis tautinių mažumų istorija. Ypač svarbus kultūros paklausos ugdymas, visų pirma vaikų ir jaunimo tarpe, siekiant dalyvavimą kultūroje paversti sąmoningu pasirinkimu.

Atsižvelgiant į 2017 m. atlikto tyrimo „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“ rezultatus, kurie parodė, kad dalyvavimas ir ketinimas dalyvauti kultūrinėje meninėje veikloje šalyje auga, ypač regionuose (mažuose miesteliuose ir kaimuose) (detalesnė informacija apie vertinimo kriterijaus „Visuomenės narių, kurie linkę dalyvauti kultūrinėje meninėje veikloje, dalis“ pasiekimą pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje – žr. I pav.).

Svarbiausi 2.1 krypties apimtyje atlikti darbai:

Nemokamas muziejų lankymas

2019 m. buvo tęsiamas Nemokamo muziejų lankymo modelio įgyvendinimas – kiekvieną paskutinį mėnesio sekmadienį visi lankytojai nacionalinių ir respublikinių muziejų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Kultūros ministerija, nuolatinėse ekspozicijose darbo valandomis galėjo lankytis nemokamai.

(detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 17-18 psl.)

Mokinio kultūros pasas

2019 m. buvo tęsiamas Kultūros paso projekto įgyvendinimas. Nuo 2019 m. sudaryta galimybė Kultūros pasu naudotis visiems 1–12 klasių mokiniams. Tikimasi, kad kultūros paso projektu bus skatinamas kultūrinis mokinių sąmoningumas, ugdomos kūrybingos asmenybės, o patirtis, įgyta dalyvaujant kultūriniuose renginiuose ir (ar) kultūrinės edukacijos užsiėmimuose, ugdys jų ateities įsitraukimo į kultūrinę veiklą įgūdžius ir kompetencijas. Tai padės jiems ir ugdymosi procesuose.

(detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 15 psl.)

Ugdymas kultūra ir menu

2019 m. įsteigta Kultūrinės edukacijos taryba, kuri savo veikla prisideda prie nuoseklios ir sistemingos kultūrinės edukacijos politikos formavimo ir įgyvendinimo užtikrinimo, svarsto ir teikia siūlymus dėl ugdymo kultūra ir menu priemonių įgyvendinimo. 2019 m. gruodžio mėn. buvo įteiktos dvi Kultūros

edukacijos premijos, skirtos už geriausiai parengtus ir vykdytus kultūrinės edukacijos projektus, skirtas 0–13 metų vaikams ir 14–29 metų jaunimui. Taip pat inicijuotas kultūros edukacijos tyrimo atlikimas (šiuo metu rengiama tyrimo techninė specifikacija).

2019 m. toliau Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuotos kultūros edukacijos bei vaikų ir jaunimo kultūros skatinimo iniciatyvos visoje Lietuvoje – iš viso finansuotos 82 tokios iniciatyvos. Pažymėtina, kad kultūros edukacijos veiklos yra vykdomos ir kitų Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų apimtyse. Taip pat Švietimo, mokslo ir sporto ministerija 2019 m. finansavo neformaliojo vaikų švietimo projektus, kurių konkursuose aktyviai dalyvavo ir kultūrinės edukacijos projektų rengėjai.

Jaunųjų menininkų rezidencijos

2019 m. įgyvendinant Profesionaliojo scenos meno veiklos nacionalinę programą, įgyvendintos šios jaunųjų menininkų rezidencijos:

- *Lietuvos nacionalinis dramos teatras* vykdė Jaunųjų kūrėjų programą - tęstinį projektą skirtą jaunųjų kūrėjų iniciatyvų pristatymui. Šiuo projektu buvo realizuoti 3 meniniai projektai: „Orfeo. Miesto šviesos“, „Shell–ter“, „Borderline Queen. Kerštas“. Šiuos spektaklius pamatė 604 žiūrovai.

- *Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras* vykdė projektą „Operos ir baleto inkubatorius“. Jaunųjų kūrėjų sukurti projektai pirmą kartą buvo pristatyti Art Vilnius meno mugės metu. Iš viso kūrybos procese dalyvavo apie 50 jaunųjų kūrėjų, o kūrybinius projektus pamatė apie 1400 žiūrovų.

- *Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras* įgyvendino tarptautinį menininkų rezidencijų projektą „Išbandyk profesiją“. Projekto metu jaunesiems kūrėjams buvo suteikta galimybė rengti teatralizuotą E. Balsio dainų programą „Aš – senas jūrininkas“. Rezidencijos veiklose dalyvavo 23 jaunieji menininkai iš Lietuvos ir Estijos, kurių parengtą programą pamatė 3188 žiūrovai.

Pažymėtina, kad įgyvendinant šiuos projektus siekiama į scenos meno įstaigų kūrybinę veiklą įtraukti jaunos menininkus, taip skatinant scenos meno kūrybinių įvairovę ir scenos meno kūrybinių bendrą gamybą. Atitinkamai minėti projektai sudarė galimybes jaunesiems kūrėjams tobulinti savo profesinę kvalifikaciją vadovaujant Lietuvos ir užsienio pedagogams, suteikė kūrybos matomumą viešojoje erdvėje, padėjo vystyti jaunųjų kūrėjų karjeras.

Tautinių mažumų istorijos Lietuvoje reprezentavimas

Kultūros ministro 2019-09-26 įsakymu Nr. ĮV-610 patvirtinta Tautinių mažumų istorijos Lietuvoje reprezentavimo koncepcija.

(detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 14-15 psl.)

2.3. kryptis. Kultūros, švietimo ir mokslo institucijų tinklo, karjeros ir finansavimo sistemų pertvarka

Siekiant gerinti kultūros paslaugų kokybę, prieinamumą ir dalyvavimo kultūroje sąlygas, svarbu įtvirtinti strateginį kultūros vaidmenį valstybės politikoje, tobulinti Lietuvos kultūros politikos įgyvendinimą ir administravimą, įrodymais grįstą valdymą kultūros srityje bei užtikrinti tvarias finansavimo sąlygas.

Atsižvelgiant į 2017 m. atlikto tyrimo „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“ rezultatus, kurie atskleidė, kad po didelio kultūros paslaugų kokybės pagerėjimo 2014 m. situacija stabilizavosi, t. y. didžioji dalis gyventojų kultūros paslaugų kokybę vertina kaip nepakitusią; kultūros paslaugų kokybės pagerėjimą ar pablogėjimą nurodo gerokai mažesnės gyventojų grupės (detalesnė informacija apie vertinimo kriterijaus „Gyventojų pasitenkinimas kultūros paslaugų kokybe“ pasiekimą pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje – žr. 4 pav.).

Svarbiausi 2.3 krypties apimtyje atlikti darbai:

Strateginio kultūros vaidmens valstybės politikoje stiprinimas

2019 m. parengtas ir Seimui pateiktas **Kultūros politikos pagrindų įstatymo projektas**, kurio svarstymas numatytas 2020 m. Seimo pavasario sesijoje

Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta **Lietuvos kultūros politikos strategija**.

(detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 20 psl.)

2018 m. priimtas **Mecenavimo įstatymas** sudaro prielaidas formuoti mecenavimo kultūrą, skatinti privačias iniciatyvas kultūros ir meno plėtrai, sudaryti palankias sąlygas remti visuomenei svarbius kultūros, meno, kitų sričių projektus.

Įvertinusios Mecenavimo tarybos rekomendacijas, Vilniaus miesto ir Trakų rajono savivaldybių tarybos 2020 m. pradžioje suteikė savivaldybių mecenatų statusus 6 fiziniams ir juridiniams asmenims (2018 m. buvo vienas kultūros projektų mecenatas). Visi mecenuojamieji projektai yra švietimo srities – apimantys infrastruktūros objektų sukūrimą, jų atnaujinimą (modernizavimą), vietos bendruomenių stiprinimą, socialinės atskirties mažinimą.

Tvarių finansavimo sąlygų užtikrinimas

Valstybės biudžeto asignavimai, skiriami Kultūros ministerijai, 2020 m. didėjo 86 mln. eurų (67 proc.) lyginant su 2016 m. (2016 m. – 128 mln. eurų, 2017 m. – 140 mln. eurų, 2018 m. – 168 mln. eurų, 2019 m. – 208 mln. eurų, 2020 m. – 214 mln. eurų). Tačiau verta pažymėta, kad didžiaja dalimi finansavimas didėjo dėl pastaraisiais metais skirtų didesnių ES lėšų apimčių, kurias numatoma panaudoti išbėgėjant kultūros infrastruktūros projektų aktualizavimui bei modernizavimui. Taip pat finansavimas didėjo ir dėl naujų iniciatyvų, skatinančių kultūros prieinamumą ir plėtrą (nemokamas muziejų lankymas, didesnis finansavimas knygų įsigijimui bibliotekose, iniciatyvos „Tautiška giesmė aplink pasaulį“ tęstinumo užtikrinimui, kultūros ir meno specialistų, pagal sutartis teikiančių paslaugas užsienio lietuvių organizacijose ir kultūros įstaigose, darbo organizavimo funkcijos perėmimo ir kt.), atstatant 2019 m. sumažintą Kultūros ministerijai pavaldžių įstaigų bazinį finansavimą bei nuosekliai siekiant didinti kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokestį – šiems tikslams įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybė tikslingai skyrė papildomas lėšas (*informacija apie vertinimo kriterijaus „BVP lėšos, skiriamos kultūrai“ pasiekimą pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje – žr. 5 pav.*).

Nors Valstybės biudžeto asignavimai, skiriami kultūrai didėja, tačiau **nepakankamas kultūros darbuotojų darbo užmokestis išlieka vienu didžiausių iššūkių.**

(*detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 20 psl.*)

Kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas

2019 m. Kultūros rėmimo fondo lėšomis buvo finansuojama programa „Kvalifikacijos kėlimas“, kurios tikslas – užtikrinti kultūros darbuotojų kvalifikacijos kėlimą, siekiant didinti kultūros paslaugų ir produktų kokybę bei kultūros prieinamumą visuomenei. Programos apimtyje 2019 m. finansuota 14 kultūros ir meno projektų, kuriuos įgyvendinant kvalifikaciją patobulino 1205 bibliotekų, muziejų ir archyvų darbuotojai bei jaunieji menininkai.

2019 m. parengtas Kultūros darbuotojų bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų (gebėjimų) tobulinimo programos projektas.

(*detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 21 psl.*)

Kultūros įstaigų valdymo tobulinimas

Kultūros įstaigų bendrųjų funkcijų konsolidavimas

Kultūros ministro valdymo sritims priskirtos įstaigos toliau dalyvauja viešojo sektoriaus įstaigų buhalterinės apskaitos ir personalo administravimo funkcijų konsolidavimo procese. Pirmame etape (nuo 2018-07-01) buvo konsoliduotos minėtos funkcijos Kultūros ministerijoje ir dar 15 kultūros ministro valdymo srityje esančių įstaigų. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019-07-17 nutarimu Nr. 756, rengiamasi nuo 2020-05-04 konsoliduoti dar 29 kultūros ministro valdymo srities įstaigų personalo administravimo, o nuo 2021-01-04 ir 43 kultūros ministro valdymo srities įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkymo funkcijas.

Vieningas veiklos vertinimo kriterijų rinkinio taikymas

Kultūros ministro 2019-11-14 įsakymu Nr. IV-748 buvo patvirtintas Vieningas kultūros ministro valdymo sričių biudžetinių įstaigų veiklos vertinimo kriterijų rinkinys.

(*detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 21 psl.*)

Kultūros darbuotojų motyvacinė sistema

Kultūros ministro 2020-01-17 įsakymu Nr. IV-29 patvirtintos Darbuotojų motyvavimo priemonių taikymo kultūros įstaigose rekomendacijos.

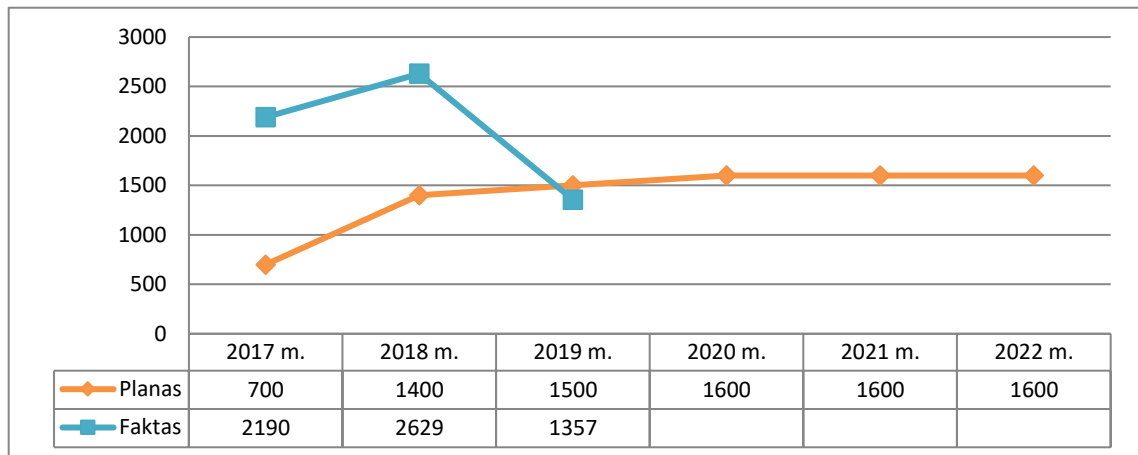
(detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 21 psl.)

Programinio-konkursinio finansavimo modelio atnaujinimas Lietuvos kultūros taryboje

Regioninių kultūros tarybų, kurios veikia teritoriniu apskričių principu, kaip kultūros ekspertai konkrečioje apskrityje, siūlymu 2019 m. nustatyti regionų raidos prioritetai kiekvienoje Lietuvos apskrityje.

(detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 15 psl.)

6 pav. Gyventojų, apsilankiusių profesionalaus meno renginiuose regionuose, skaičius, (tūkst. žm.)

Duomenų šaltinis – Lietuvos kultūros tarybos administraciniai duomenys

Gyventojų, apsilankiusių profesionalus meno renginiuose regionuose, skaičiaus sumažėjimas lyginant su 2018 m. fiksuojamas dėl pasikeitusios duomenų rinkimo metodologijos. Nuo 2019 m. regiono sąvoka apibrėžiama kaip vietovė Lietuvoje, neįtraukiant Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestų (iki tol buvo neįtraukiamas tik Vilniaus miestas).

2.4. kryptis. Kultūros paslaugų prieinamumo didinimas visoje Lietuvoje

Siekiant gerinti kultūros paslaugų kokybę bei didinti jų prieinamumą regionuose ir socialiai pažeidžiamoms grupėms, daug dėmesio skiriama kultūros paslaugų mobilumui, naujų kultūrinės veiklos iniciatyvų, įtraukiančių vietos bendruomenes ir atliepančių vietinių gyventojų poreikius kūrimui, kultūros infrastruktūros modernizavimui. Svarbu, kad infrastruktūros pagerinimas būtų grindžiamas kultūros paslaugų kokybės ir patrauklumo didinimu, investicijos būtų nukreipiamos ten, kur jos sukuria maksimalią naudą visuomenei, atitinka tikslinių grupių lūkesčius ir poreikius.

Atsižvelgiant į 2017 m. atlikto tyrimo „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“ rezultatus, kurie atskleidė, kad nors vieną kultūros produktą vartoja visi Lietuvos gyventojai (99,8 proc.) (detalesnė informacija apie vertinimo kriterijaus „Kultūros produkcijos / paslaugų vartojimo lygis“ pasiekimą pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje – žr. 2 pav.).

Svarbiausi 2.4 krypties apimtyje atlikti darbai:

Lietuvos kultūros infrastruktūros modernizavimas

Modernizuodami Lietuvos kultūros paslaugų infrastruktūrą (renovuojant ir aktualizuojant kultūros įstaigas), siekiame gerinti kultūros paslaugų kokybę, prieinamumą ir dalyvavimo kultūroje sąlygas.

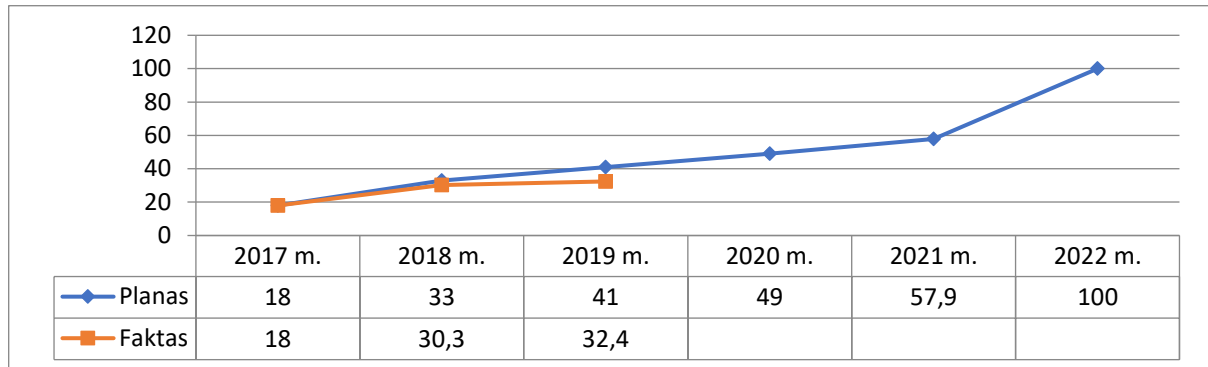
Nuo 2017 m. iš viso valstybės biudžeto lėšomis įgyvendinti/užbaigti 62 investicijų projektai, juose investuota 214,2 mln. eurų (nuo projektų įgyvendinimo pradžios). Atkreiptinas dėmesys, kad pusė įvardintų lėšų buvo skirta atstatant Valdovų rūmus (107 mln. eurų).

Nuo 2017 m. iš viso 2014–2020 m. laikotarpio ES lėšomis įgyvendinti 23 projektai, juose investuota 5,9 mln. ES lėšų (be valstybės ir savivaldybių biudžetų dedamosios).

Šalies mastu 2017–2019 m. svarbiausi atnaujinti/rekonstruoti kultūros objektai: Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, kurių atstatymas buvo pradėtas 1994 m. (projekto vertė – 106,5 mln. eurų), Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, kurios rekonstrukcija buvo pradėta 2006 m. (projekto vertė – 25,9 mln. eurų), Valstybinis jaunimo teatras, kurio rekonstrukcija buvo pradėta 2007

m. (projekto vertė – 5,6 mln. eurų), Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus viešosios bibliotekos rytinis korpusas (projekto vertė – 4,4 mln. eurų), Lietuvos nacionalinės filharmonijos salė (projekto vertė – 3 mln. eurų).

7 pav. Sukurtos ir/arba renovuotos kultūros infrastruktūros dalis nuo renovuotinių kultūros infrastruktūros objektų, įtrauktų į Kultūros ministerijos finansuojamas programas, kaupiamieji proc.

Duomenų šaltinis – Kultūros ministerijos administraciniai duomenys

Stebint Valstybės investicijų programos ir kitų programų lėšomis sukurtos ir/arba atnaujintos kultūros infrastruktūros pokyčius ir tendencijas, siekiama įvertinti lėšų poreikį, priimti savalaikius sprendimus dėl lėšų perskirstymo tarp kultūros investicijų projektų, investicijas nukreipti ten, kur jos sukuria maksimalią naudą visuomenei. Pasiiekta faktinė vertinimo kriterijaus reikšmė mažesnė nei buvo planuota dėl vėluojančių ES lėšomis finansuojamų projektų įgyvendinimo: kompleksinių investicijų vėlavimas (ilgos procedūros, siekiant gauti finansavimą pastatų energinio efektyvumo priemonėms įgyvendinti), užsitęsusių techninės dokumentacijos rengimo ir viešųjų pirkimų procedūros – tai nuo Kultūros ministerijos nepriklausančios aplinkybės.

Kultūros infrastruktūros modernizavimas regionuose, taikant kompleksinį finansavimą

Kultūros infrastruktūros modernizavimas yra būtina sąlyga, siekiant gerinti kultūros paslaugų kokybę bei užtikrinti tinkamą jų prieinamumą. Tiek valstybės, tiek savivaldybių kultūros įstaigų infrastruktūros modernizavimas nuo 2016 m. vykdomas ES ir Valstybės investicijų programos lėšomis.

Bendromis Valstybės investicijų programos ir ES lėšomis regionuose iki 2021 m. planuojame užbaigti 15 projektų – planuojame kompleksinėmis investicijomis užbaigti arba tęsti modernizavimo darbus tiek, kad infrastruktūra būtų tinkama naudojimui. Kompleksinėmis investicijomis į infrastruktūrą regionuose bus investuota apie 18,8 mln. eurų, iš jų 7,2 mln. eurų sudarys ES lėšos. Pažymėtina, kad 10 iš 15 kompleksinėmis investicijomis finansuojamų projektų iš Valstybės investicijų programos buvo finansuojami 10 ir daugiau metų.

Iki 2019 m. pabaigos įgyvendinti 9 kultūros infrastruktūros modernizavimo projektai regionuose: atnaujinta Akmenės viešoji biblioteka, Kėdainių rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Vaikų skyrius, Šalčininkų kultūros centras ir viešoji biblioteka, Alytaus kultūros ir komunikacijų centras, Jonavos, Joniškio, Jurbarko ir Prienų kultūros centrai, Prienų rajono krašto muziejus. Toliau įgyvendinami 6 kultūros infrastruktūros modernizavimo projektai regionuose, taikant kompleksinį finansavimą. Iš visų 15 projektų įgyvendinimui jau panaudota 17,3 mln. eurų, kas sudaro 92 proc. bendros jų vertės.

Kultūros paveldo infrastruktūros aktualizavimas, pritaikant visuomenės reikmėms

Kultūros paveldo srities infrastruktūros aktualizavimo projektai vykdomi valstybinio planavimo, regioninio planavimo, konkursinėje bei finansų inžinerijos finansavimo priemonių apimtyje.

Iki 2019 m. pabaigos įgyvendinta 13 kultūros paveldo srities infrastruktūros aktualizavimo projektų – 1 valstybinio planavimo (VŠĮ „Kauno arkikatedros projektai“ projektas „Kauno Šv. apaštalų Petro ir Povilo arkikatedros bazilikos remonto ir restauracijos darbai“), 11 regioninio planavimo („Žiez marių sinagogos išsaugojimas ir pritaikymas visuomenės poreikiams“, „Sakralinio kultūros paveldo objekto (Palangoje) pritaikymas turizmo ir visuomenės reikmėms“, „Grafų Tiškevičių šeimos koplyčios-mauzoliejiaus renovavimas ir pritaikymas edukacinei veiklai bei kultūriniam turizmui“, „Muziejinės ir edukacinės veiklos plėtra Burbiškio dvaro sodyboje atliekant tvarkybos ir atkūrimo darbus“, „Šalčininkų rajono kultūros paveldo objekto Jašiūnų dvaro sodybos rūmų restauravimas. III etapas“ ir kt.) ir 1 konkursinėje („Kultūros paveldo objekto K. Donelaičio g. 19, Kaune, tvarkybos darbų II etapo atlikimas“). ES lėšomis

iki 2021 m. planuojama užbaigti ir įveikinti visus suplanuotus 76 (regioninius ir valstybinius) kultūros paveldo aktualizavimo projektus, investuojant per 85 mln. eurų ES lėšų.

Įgyvendinant kultūros paveldo finansų inžinerijos finansavimo priemonę „Viešojo ir privataus kultūros paveldo pritaikymas visuomenės poreikiams“ pasirašytos dvi paskolų sutartys su UAB „Plungės darna“ – 408 tūkst. eurų, kurie skirti pastato esančio Mažeikiuose, Stoties g. 32 restauravimo, tvarkomiesiems statybos ir remonto darbas bei 493,5 tūkst. eurų, kurie skirti Šateikių dvaro sodybos ponų namo, esančio Šateikių sen., Šateikių k., Dvaro g. 5, tvarkybos darbams (konservavimui, restauravimui, remontui).

Nacionalinė koncertų salė „Tautos namai“

2019-09-19 paskelbtas Nacionalinės koncertų salės „Tautos namai“ tarptautinio architektūrinio konkurso idėjos nugalėtojas. Šiuo metu, tikslinama projektavimo užduotis, vyksta diskusijos su suinteresuotomis visuomenės grupėmis, kad planuojamas statyti pastatas maksimaliai atitiktų visuomenės poreikius. (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 22 psl.)

Kultūros informacinių išteklių (įskaitant skaitmenines paslaugas) plėtra

2018 m. pradėti įgyvendinti 7 didelės apimties skaitmeninio kultūros paveldo aktualinimo projektai (projektus numatoma įgyvendinti iki 2021 m. pab.), kurių metu bus modernizuotos virtualios kultūros paveldo ir kultūrinio turinio informacinės sistemos:

- siekiant išsaugoti ir skleisti modernų elektroninį turinį, vykdomas *Elektroninio paveldo informacinės sistemos (VEPIS)*, kuri palaiko pagrindinius visos Lietuvos kultūros paveldo elektroninius vartus, portalą www.epaveldas.lt, modernizavimas ir minėto portal plėtra (projekto vykdytojas – Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka).
- siekiant plėtoti visuomenės poreikius atitinkančią virtualią kultūrinę erdvę, įgyvendinamas projektas „Modernaus elektroninio turinio išsaugojimas ir sklaida“, kurio metu modernizuojama *Lietuvos integrali bibliotekų informacinė sistema (LIBIS)* perkeliant LIBIS bibliotekų teikiamas el. paslaugas į centralizuotai valdomą debesų kompiuterijos infrastruktūrą, bei plėtojamas portalas ibiblioteka.lt, kuriant naujas ir modernizuojant esamas el. paslaugas (projekto vykdytojas – Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka).
- siekiant sukurti virtualų muziejų, įgyvendinamas *Lietuvos integralios muziejų informacinės sistemos (LIMIS)* plėtos, modernizavimo ir naujų el. paslaugų sukūrimo projektas „Virtualus muziejus“ (projekto vykdytojas – Lietuvos dailės muziejus) – 2019 m. didesne apimtimi atverti LIMIS duomenų bazėse kaupiami duomenys visuomenei ir verslui, taip pat 2019 m. pradėti pasiruošimo darbai portalą www.muziejai.lt (veikia nuo 1999 m.) pagrindinių duomenų ir funkcionalumų perkėlimui į LIMIS viešąsias prieigas. Pažymėtina, kad projekto metu sukurtas skaitmeninis turinys integruojamas į nacionalinę ir tarptautinę kultūros paveldo virtualią erdvę.
- vykdoma *Elektroninės archyvo informacinės sistemos (EAIS)* modernizacija, siekiant sukurti EAIS paslaugą „Skaitmeninė skaitykla – 2019 m. įvykdyti visi projekto įgyvendinimui reikalingi prekių ir paslaugų pirkimai, pradėti kultūros paveldo skaitmeninimo darbai (projekto vykdytojas – Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba).
- modernizuojama ir plėtojama *informacinė sistema E. KINAS* – 2019 m. pradėti vykdyti kino bei video juostų parengimo skaitmeninimui bei aprašų su metaduomenimis sudarymo, skaitmeninimo bei skaitmeninio restauravimo darbai (projekto vykdytojas – Lietuvos centrinis valstybės archyvas).
- siekiant sukurti naujos kartos elektronines paslaugas Lietuvos radijo ir televizijos archyvo duomenų pagrindu (*LRT Mediateka*), 2019 m. atliktos E. KINAS ir VEPIS integravimo galimybių bei el. paslaugų kompiuterizavimo analizės, taip pat pradėti skaitmeninimo, programavimo, diegimo ir konfigūravimo darbai (projekto vykdytojas – VšĮ „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“).
- Įgyvendinant projektą „MoBiLait: mokymosi galimybių atvėrimas žmonėms, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto, per Lietuvos bibliotekų tinklą“ 2019 m. suorganizuota 10 mokymų Lietuvos aklyjų bibliotekoje ir partnerių bibliotekose, pradėti rengti specialiojo formato leidiniai. Taip pat pradėtos vykdyti *Elektroninių leidinių valdymo informacinės sistemos (ELVIS)* modernizavimo viešųjų pirkimų procedūros. Numatoma, kad šio projekto apimtyje bus atgaminta apie 600 leidinių, pritaikant juos neįgaliųjų reikmėms bei užtikrinant tinkamą minėtų leidinių prieinamumą (projekto vykdytojas – Lietuvos aklyjų biblioteka).

Taip pat 2019 m. sukurta Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvado informacinė sistema (projektą įgyvendino Lietuvos nacionalinis kultūros centras).

(detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 16 psl.)

Kultūros paveldo aktualizavimas ir viešinimas

Kultūros keliai

Kultūros ministro su ekonomikos ir inovacijų ministrų 2019-07-10 įsakymu Nr. ĮV-471/4-416 patvirtinta Kultūros kelių vystymo Lietuvoje koncepcija.

(detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 16-17 psl.)

Kultūros paveldo pažinimas ir edukacija

Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojami projektai pagal programą „Kultūros paveldo projektai“. 2019 m. finansavimo laikotarpiu dalinis finansavimas skirtas 20 kultūros ir meno projektų, kurių veiklose apsilankė per 52 tūkst. žmonių, iš jų 36,7 tūkst. didžiuosiuose miestuose (Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje), o renginiai Lietuvos regionuose pritraukė per 15 tūkst. lankytojų. Daugiausiai lankytojų pritraukė kultūrinės edukacijos renginiai Vilniuje – kiek daugiau nei 16 tūkst. asmenų, kurių dauguma yra tarpsritinių menų projekto „Kultūros paveldo tvarkybos ir technologijų parodos HERITAS katalogo leidyba“ skaitytojai. Lyginant su 2018 m. pritrauktais 9 tūkst. lankytojų, programos „Kultūros paveldo projektai“ projektai 2019 m. pritraukė 5 kartus daugiau lankytojų. Pažymėtina, kad tai labai priklauso nuo finansuotų projektų įgyvendinamos leidybinės veiklos, kuria sukuriama produktai pasiekia didesnę auditoriją.

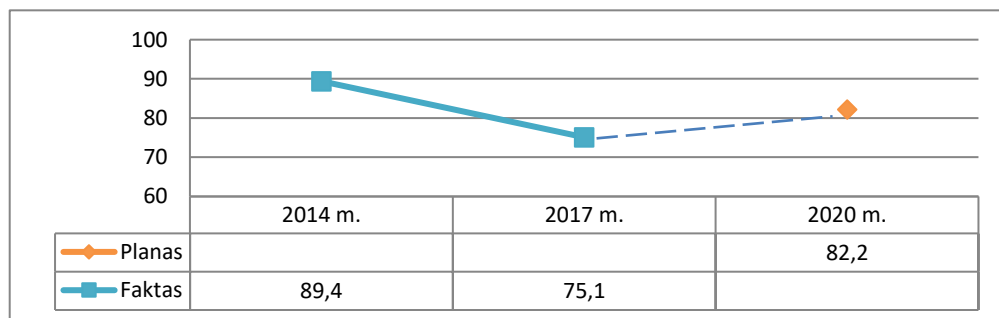
Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos 2019 m. surengė Europos paveldo dienas Lietuvoje tema „Kultūros paveldas: pažink ir pramogauk“. Jų metu įvairiose kultūros paveldo pažinimo veiklose dalyvavo 14 tūkst. žmonių. 2019 m. taip pat vyko Europos žydų kultūros dienos Lietuvoje, kuriose dalyvavo apie 4 tūkst. žmonių.

Kultūros paveldo prevencinė priežiūra

2019 m. pradėtas įgyvendinti projektas FIXUS, finansuojamas iš Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo kultūros programos 2014–2021 m. lėšų.

(detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 16 psl.)

8 pav. Gyventojų pasitenkinimas kultūros paveldo apsaugos paslaugų kokybe, proc.

Duomenų šaltinis – 2017 m. atliktas tyrimas „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“

Atsižvelgiant į 2017 m. atlikto tyrimo „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“ rezultatus, kurie atskleidė, kad po kultūros paveldo apsaugos situacijos pagerėjimo, vertinant ankstesnį laikotarpį, situacija stabilizavosi, t. y. didžioji dalis gyventojų kultūros paveldo apsaugos situaciją vertina kaip nepakitusią; kultūros paveldo apsaugos pagerėjimą ar pablogėjimą nurodo gerokai mažesnės gyventojų grupės. Šiame tyrime taip pat pažymima, kad pasitenkinimo kultūros paveldo apsaugos kokybe rodikliai labai priklauso nuo finansavimo šioms sritims pokyčių ir bendros ekonominės situacijos šalyje. Tobulinant esamą kultūros paveldo apsaugos sistemos teisinį reguliavimą, efektyvinant kultūros paveldo apsaugos valdyseną, stiprinant kultūros paveldo vertės suvokimą visuomenėje bei dialogo su paveldo bendruomene aktualizavimą, įgyvendinant įvairias iniciatyvas, tikimės pagerinti kultūros paveldo paslaugų kokybę ir numatome, kad 2020 m. numatytas tikslas (82,2 proc.) turėtų būti pasiektas.

Regionų kultūrinis atsinaujinimas

2019 m. su donorais ir suinteresuotomis institucijomis suderinta bei formaliai Finansinių mechanizmų valdybos patvirtinta EEE finansinio mechanizmo 2014–2021 m. finansavimo laikotarpio Kultūros programos koncepcija, kurioje numatyta regionų plėtra ir atsinaujinimas per kultūrinio bendradarbiavimo stiprinimą, kultūrinio verslumo skatinimą ir paveldo aktualizavimą įtraukiant vietos bendruomenes. (detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 15 psl.)

5.3. kryptis. Pilietiškumo ugdymas, pilietinių galių ir žmogaus teisių apsaugos stiprinimas

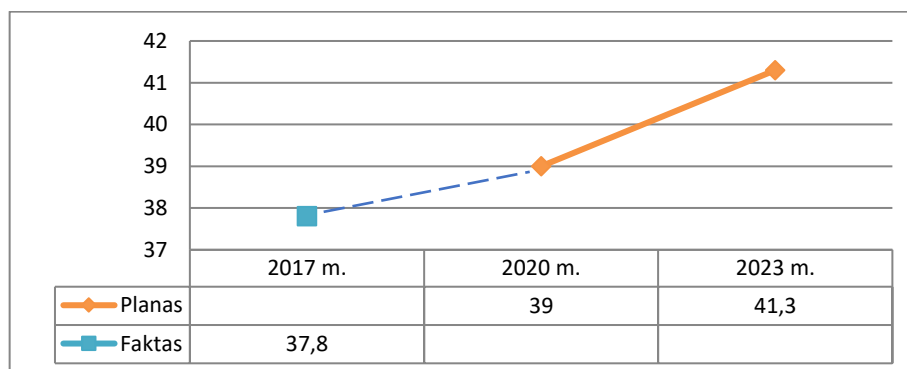
Tvirtos visuomenės svarbus požymis yra gebėjimas kritiškai mąstyti, vertinti gaunamą informaciją bei atsakingai formuluoti ir įvairiomis priemonėmis, tarp jų meninės ir kultūrinės raškos priemonėmis, išreikšti savo pilietinę poziciją. Dalyvavimas kultūrinėse veiklose ugdo visuomenės bendruomeniškumo ir socialinės atsakomybės įgūdžius, skatina kritinį mąstymą, stiprina atsparumą informacinės grėsmėms. Aktyviai kultūrinėse veiklose dalyvaujantys asmenys įgyja bendruomeniškumo ir socialinės atsakomybės patirties, todėl aktyviau dalyvauja ir visuomeniniame gyvenime.

2017 m. pabaigoje pirmą kartą buvo atliktas Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo lygio nustatymo tyrimas⁶, kuriuo nustatytas ir įvertintas gyventojų gebėjimas naudotis žiniasklaidos priemonėmis, gebėjimas kritiškai vertinti žiniasklaidos priemonėse pateiktą informaciją bei jų komunikacinius gebėjimus. Taip pat iširta, kaip gyventojai vertina lietuviškose žiniasklaidos priemonėse pateikiamą informaciją ir pačias žiniasklaidos priemones. Nustatytas Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo lygis – 37,8 proc. Nors prognozuojama, kad šis rodiklis ateityje turėtų didėti dėl augančios pačių vartotojų edukacijos (2020 m. jis turėtų siekti 39 proc., o 2023 m. – 41,3 proc.), šio lygio pokytį būtina periodiškai stebėti, taip pat ieškoti priežasčių, skatinančių arba mažinančių šio rodiklio augimą.

Šis rodiklis svarbus matuojant ir stebint gyventojų žinias apie daugybę žiniasklaidos pranešimų ir formų, su kuriais jie susiduria kasdieniniame gyvenime, gebant atpažinti, kaip žiniasklaida galimai formuoja jų suvokimą ir įsitikinimus bei daro įtaką asmeniniams pasirinkimams – visa tai ypatingai aktualu informacinių atakų akivaizdoje, kurios, be kita ko, kelia pavojų ir demokratinėms vertybėms.

Tikimasi, kad kryptingas visuomenės informavimo politikos vykdymas, medijų ir informacinio raštingumo iniciatyvos prisidės prie siekiamų rezultatų.

9 pav. Visuomenės informavimo priemonių naudojimo raštingumo lygis, proc.

Duomenų šaltinis – 2017 m. atliktas Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo lygio nustatymo tyrimas

Svarbiausi 5.3 krypties apimtyje atlikti darbai:**Kino edukacija visuomenės pilietiškumui didinti**

Lietuvos kino centro Kino edukacijos ugdymo bazėje į filmų katalogą 2019 m. įtraukti 6 nauji filmai, kuriems parengtos metodinės medžiagos naudoti filmus pilietiškumo ugdymo pamokose. Iš viso Kino edukacijos ugdymo bazės filmų kataloge yra 48 filmai, iš jų 27 gali būti pritaikyti naudoti pilietiškumo

⁶ Tyrimas „Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo lygio pokyčio įvertinimo tyrimas“ atliekamas kas trejus metus, pirmą kartą atliktas 2017 m., todėl 2019 m. reikšmės nenurodomos. Aktualios faktinės rodiklio reikšmės paaiškės tik 2020 metų pabaigoje.

ugdymo pamokose. Bazėje esantys filmai yra skirti ne tik vyriausių klasių mokiniams, bet ir jaunesniesiems, programos suskirstytos pagal amžiaus grupes.

Taip pat 2019 m. šiuolaikiniams ekranams pritaikytas didžiausias (lyginant su ankstesniais metais) skaičius filmų (6), kurie gali būti skirti minėti Lietuvai svarbias istorines datas. 2019 m. restauruoti Lietuvos autorių klasikos filmai papildė ir „Mokausi iš kino“ bei „Kultūros paso“ programas.

Visuomenės informavimo politikos kryptys

Kultūros ministro 2019-02-19 įsakymu Nr. ĮV-91 patvirtintos Visuomenės informavimo politikos strateginės kryptys 2019–2022 metams.

(detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 13 psl.)

Strateginės komunikacijos, medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų tobulinimas

Siekiant didinti atsparumą informacinėms grėsmėms jautriausiose, mažiausiai reguliuojamose ir priešišškai informacijai paveikiausiose Kultūros ministerijos veiklos srityse, 2019 m. toliau plėtota Informacinių grėsmių valdymo ir strateginės komunikacijos sistema.

(detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 13 psl.)

Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinė sistema

Didinant žiniasklaidos nuosavybės santykių ir interesų deklaravimo skaidrumą ir viešumą, 2019 m. pradėtas Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinės sistemos (VIRSYS) kūrimo ir diegimo etapas.

(detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 14 psl.)

Prioritetinių žiniasklaidos paramos sričių nustatymas

2019 m. parengtas ir Seimui pateiktas Visuomenės informavimo įstatymo 2, 27, 28 ir 45 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII P-3649, kurio svarstymas numatytas 2020 m. Seimo pavasario sesijoje.

(detalesnė informacija pateikta ataskaitos I skyriaus 2 skirsnyje, 14 psl.)

Pažymėtina, kad pagal 5.3 kryptį yra įgyvendinamas **Strateginių projektų portfelio projektas 5.3.2. „Visuomenės atsparumo informacinėms grėsmėms kultūros srityse sistemos sukūrimas“** – Strateginės visuomenės informavimo politikos kryptys, visuomenės informacinio atsparumo koordinavimas, Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinės sistemos sukūrimas kaip veiklos yra sudėtinės šio projekto dalys.